

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.  
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library.  
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.





# ILLUSTRERAD TIDNING

# FÖR KVINNAN OCH HEMMET

GRUNDLAGD AF FRITHIOF HELLBERG

HUFVUDREDAKTÖR OCH ANSV. UTGIFVARE: JOHAN NORDLING.



KONUNG GUSTAF V

DROTNING VICTORIA

KRONPRINS GUSTAF ADOLF

KRONPRINSESSAN MARGARETA

## Tronskifte.

**D**Å UNDERRÄTTELSEN kom om konung Oscars bortgång, var tidningens nummer för veckan redan presslogdt. I det tilläggsnummer, hvori vi därför i sista ögonblicket måste inrycka text- och bildmaterialet angående själfva dödsfallet, tvungos vi af utrymmesskäl att afsä från att lämna någon skildring utöfver hvad dikt och bilder gifvo, utan ha måst dröja med fortsättningen däraf till innevarande nummer.



**H**ÄNDELSESNAS HJUL har rullat snabbt i dessa dagar, hvilka bragt oss vår konungs korta sjukdom och död och sänkt landet i sorg. Själfr lär den åldrige monarken, då han lades ner på sjukbädden, anat, att slutet nalkades, men utöfver en trängre krets kom icke förkänslan af hvad som förestod. Först på lördagens morgon sades högt, hvad som förut hviskats här och hvar: att konung Oscars sjukdom var en allvarsam, var till döds. Och efter blott ett dygn af orolig spänning, innan allmänheten, trots den ifver, hvarmed man följde underrättelserna från sjuklägret, hunnit fullt sätta sig in i, att allt hopp var ute, flög klockan 9 på morgonen söndagen den 8 december budet om kungssorg öfver hufvudstaden och därifrån ut öfver landet.

Man hade till en början svårt att fatta budskapets verklighet, snart låg emellertid sorgens omiskännliga prägel öfver den stad, som den döde konungen så varmt älskat. Som han lefvat fick han också dö, midt ibland oss, i den tessinska borgen vid Strömmen, där hans vagga stod.

Det är med en underlig tomhetskänsla man fattar, att konung Oscar är för alltid borta. Lång och lycklig har hans regeringstid varit, så lång, att den nuvarande generationen knappast minnes annat än honom vid regeringsrodret, styrande statsskeppet öfver nästan ständigt lugna vatten, väjande för öfvergående stormilar. Vid alla märkesdagar för Sverige, de festliga och glada såväl som de allvarstunga, hvilka särskildt de sista åren icke uteblefvo, är minnet af den ståtliga konungliga gestalten förbundet. Och få äro väl de, som icke någon gång fått skåda den vördnadsbjudande, hvithåriga monarken, imponerande i äldre år äfven med en med heder burens ålderdoms majestät. Vi ha också innerst alltid varit stolta öfver vår fridsälle konung, den nitiske, fosterlandsälskande regenten, den lysande lärde, diktaren, vältalaren, mecenaten, den för allt mänskligt och främst för allt svenskt varmt intresserade. Vi ha varit stolta, då hans namn nämns öfver allt i Europa med beundran och vördnad, stolta öfver att han osökt intog en rangplats bland furstar.

Hans äreminne tecknas nu i dessa dagar af hundrade pennor i hans eget och andra land. Och den bild af den döde monarken, som så fogas samman drag för drag, och som snart kommer att stå för oss i minnets vemodsglans, torde kunna karaktäriseras med en diktares ord på hans guldbrylllopsdag såsom bilden af "en konung, som var i hvar tum en konung."

Ludvig Traugott's

## Handgjorda Barnskodon



oupphanna i

**passform**

och

**hållbarhet.**

Försäljes i de flesta  
finare Skoaffärer.



## "Med Folket" — "Med Dig!"

NU RINGDES från dagarnas söcken till dödsheg för konungaborg, nu väfdes af midvintertöcken ett dok åt ett folk uti sorg.

Än stå vi det gångna för nära, än vändes vår blick mot en bår. Än, konung, må framdag oss lära att jublande nämna dig vår.

Dock, nordmannajord dig har danat, och klippfast är nordmannaord. Ges svensk, som ej häfden har manat att älska sin fädernejord?

Du vet, att när stormarna hvina, står furan vindtrotsig och stark, du vet, att när vårsol får skina, blir blom af en snöbunden mark.

Där skären sig resa, du lärde att känna ett lif utaf slit. Dock såg du väl klippornas värde, du vet, att de äro granit.

Du vet, huru blickarna vändas i trängtan från vinterkall pol, du vet, att vår kärlek kan tändas så lätt utaf värme och sol.

Ett band mellan kungen och landet blott finns hos det folk, som är fritt. Knyt, konung, knyt hjärtfast det bandet, och känn, att det folket är ditt.

Det kommer så gladt och så gärna, det kommer i allvar som lek. Det folket sin konung vill värna, det folket känner ej svek.

Med trohet så äkta i färgen som fjärdarnas strålände blå, så fast som de grånade bergen skall lifvakt kring tronen det slå.

Ej spanas hvad ödet har redt oss. Ej varsna vi framtidens stig. Dock, kung, på appellen, du gett oss: "Med folket", vi svara: "Med dig!"  
SIGRID ELMBLAD.



På torsdagens afton fördes konungens lik från dödsrummet till slottskapellet, och under de tre följande dagarna har enligt gammal sed tillfälle beredts för alla, som önskade, att beskåda konungens lit de parade. Genom den gamla stämmningsfulla slottskyrkan skred under dämpadt orgelbrus timme efter timme en oafbruten ström af tysta, svartklädda människoskaror förbi den af en svensk örlogsflagga höljda katafalken i koret, där konungen hvilade under sin kronprydd, hermelinsbrämde purpurmantel. Omkring katafalken, vid hvars fot lågo kransar från den kungliga familjen, hade en allvarlig och högtidlig hedersvakt slagit ring. Närmast intill katafalken sågs riksmarskalken von Essen med krusflorsbehängd staf, på andra sidan, vid konungens hufvud, öfverhofjägmästaren Ankarcrona. Framför katafalken stod grefve A. v. Rosen, konungens förste hofmarskalk, vidare rikshärolden grefve Horn, som höll vakt vid regalierna, grefve v. Rosen, grefve Piper, friherre Falkenberg, general Rappe och grefve Gyldenstolpe m. fl.

Då detta nummer träffar våra läsare, pågår den kungliga likbegängelsen, från hvilken vi i ett följande nummer komma att lämna ett antal bilder.

\*

Människorna kunna aldrig värja sig för tanken på framtiden. Vi stanna väl en stund och se öfver vår axel det nyss upplefvade försvinna in i det förflutnas töcken, men därefter måste vi förr eller senare vända oss framåt, mot det vi hoppas, rädas och ana af det kommande. Så riktas också i dessa dagar, då dörren svängt igen om en epok i vår historia, allas blickar mot den nye konungen. Det finns förväntan i dessa blickar, men också spörjande allvar, ty man har märkt, att man ännu i stort sedt vet ganska litet om de tanke- och känsloriktningar, som bestämma hans handlingssätt. Som tronföljare har han i vissa fall visat sig demokratisk i sin smak och sina vanor, liksom hans valspråk har en demokratisk klang, men detta allt till trots är han nog för folket i dess helhet en slutet bok, hvilken det blir framtidens sak att öppna. Men vi veta, att de stora uppgifterna i många fall visat sig skapa de stora männen, och hoppas att med tiden få ännu ett bevis därpå. Den tydliga oreflekterade sympati, som mött konung Gustaf i dessa dagar vid de tillfällen, då han visat sig för mängden, talar för att det icke skall bli svårt eller omöjligt att vinna folkets tillgifvenhet, så snart det får klart för sig, att dess monark verkligen under känslan af sitt ansvar med uppriktigt hjärta sätter in sitt arbete på dess och fosterlandets väl.

Sveriges nyvordna drottning har aldrig, tryckt som hon länge varit af sjukdomens börda, kunnat skaffa sig någon popularitet af det lätt köpta slaget. Men trots detta finns det säkert i landet blott en känsla och tanke, som nu möter drottning Victoria, en djup medkänsla för hennes lidande, en djup vördnad för det högsinne och den värdiga undergifvenhet, hvarmed det burits. Sverige ser i sin drottning en kvinna med stoltare resning än mängden, med en nobel och storsint karaktär och kan endast önska, att sjukdomens börda om möjligt må lättas under kommande år.

Vi ha i dag också velat meddela porträtt af Sveriges nya kronprins och kronprinsessa. Det är med glädje vi konstatera den allmänna sympatien intör detta unga, lyckliga furstepar, som nu står närmast tronen och hvars vackra hemlif, enkelhet i lefnadssätt och nykterhetsvänliga åsikter i dessa dagar äro ett vackert och väl behöfligt exempel för hög och låg.

# PAPPERSMÖNSTER

fullt tillförlitliga, erhållas omg. från oss till nedanstående pris inom Sverige: Bluslif 40 öre, Kjolmonster utan släp 50 öre, Prinsessklänning 75 öre, Reformdräkt 75 öre, Barndräktmonster 50 öre, Kappmonster 60 öre. Uppgif lifvidd, (omedelbart under armarne) midjevidd och kjollängd, erhåller Ni till Eder figur fullt passande mönster. Expedieras portofritt om rekvisition åtföljd af likvid i sparmärken el. postanvisn. Insändes till Iduns Mönsterafdelning, Mästernamnelagat, 43 Sthlm

## Våra räddningshem.

**DEN VIKTIGA frågan, huru våra räddningshem skola ordnas, så att den kärleksverksamhet, som bedrivs bland den undre världens kvinnor, kan lämna ett fullgodt resultat, har här upptagits till behandling af en för vår läsekrets genom flera uppsatser känd författarinna. Vi tro, att äfven om hennes anmärkningar ej träffa alla räddningshem af detta slag, de dock med afseende på andra återigen äga tillräckligt skäl för sig för att vara värda att uppmärksammas.**



NÄR "Den undre världen" kom ut och gjorde sin rond landet rundt, fanns det väl ingen, som icke kände sig på det djupaste gripnen vid läsningen af denna dystra sannsaga om ett sköfladt och nedtrampadt ungt kvinnolif. Och utan tvifvel har denna till form och uttrycksätt förundransvärdt fina och hänsynsfulla bikt om ett lif i last och förnedring icke förgäfvat blifvit publikens egendom. Utan tvifvel har den gifvit anledning till allvarlig rannsakan och eftertanke, till allvarliga samtal äfven i den "öfre" värld, där man förut i obefläkad dygdefullkomlighet täppt syn- och hörsel- och luktorganen till för det där otäcka, som man inte ens får låtsas om, att det finns till. Jag hörde verkligen en lärarfru bekänna, att hon efter läsningen af dessa blad fått en annan, låt oss säga mänskligare syn på dessa företeelser, än hon förut haft. Det allt uppslukande föraktet hade fått maka åt sig litet för en smula medlidande, ett slags trefvande undran, om inte den ärbara kvinnan måhända har något annat att göra än bara med upplyftade kjolar gå ur vägen för den, som gått vilse och sjunkit i träsket. Och det var ju mycket glädjande.

Under samtal om "Den undre världen" har jag mer än en gång hört denna fråga framställas: Denna flicka, som vuxit upp bland redbara människor och som, trots allt, ändå genom hela sitt stackars nattfjärilslif aldrig kunde utplåna de goda intrycken från sin barn-dom, aldrig helt förmådde nedtysta renhetskrafvet, hvarför kunde hon ej förmå sig att stanna i det räddningshem, där hon två gånger, om jag ej missminner mig, funnit en fristad?

Ja, hur kan det komma sig, att så många, många, kanske de allra flesta af de olyckliga kvinnor, som intagas på våra räddningsanstalter, icke kunna förmå sig att stanna där, tills de hunnit växa sig så starka, att de motstå sitt förra lufs lockelser och därefter på nytt gå ut i världen och börja ett nytt lif som upprättade, samhällsnyttiga människor?

En sådan fråga kan helt visst få mer än ett svar och flera orsaker kunna ju också uppletas till detta sorgliga faktum, och det är ganska troligt, att man i allmänhet skall skjuta skulden på skyddslingarna själva, när de efter längre eller kortare tid återvända till sin förnedring. Men är nu detta så alldeles säkert? Skulle man icke kunna tänka sig, att räddningshemmen själva, det system, som där tillämpas, samt föreståndarinnans mer eller mindre olämplighet för en sådan lifsgärning — säkerligen en af de svåraste en kvinna kan ägna sig åt — kunna hafva någon del, ja, kanske den största, i detta missförhållande?

Här duger inte ett strängt och pedantiskt och oförstående bemötande, lika litet som slapphet och allt för stor eftergifvenhet, inte en religion, som tar sig uttryck i långa böner och predikningar, oupphörliga förmaningar, mycken psalmsång o. s. v. Nej, här, om någonsin, spelar det lilla ordet *lagom* en ofantligt viktig roll. En äkta, glad religiositet, fri från påviska later, salvelse och asketism bör den, som åtager sig ledningen af ett sådant hem, helt visst äga, hon bör också äga stor karaktärsfasthet och hjärtegodhet i förening med ett

friskt och gladt lynne, lifserfarenhet samt dessutom praktisk duglighet. Jag tror, att ingen enda af dessa egenskaper får saknas, ifall hon skall kunna tillvinna sig sina skyddslingars tillit, aktning och tillgi venhet och därigenom utföra något varaktigt inflytande på deras möjligheter och utveckling till ett annat lif samt deras fostran till arbete och duglighet.

Men det är också något af stor betydelse, men som jag tror föga beaktas vid val af föreståndarinna för ett räddningshem, och det är — hennes *ålder* och *utseende*. En gammal och ful kvinna, hon må i öfrigt vara aldrig så lämplig, passar lika litet för ett sådant värf som en ung och vacker, hvilken saknade de nyssnämnda förutsättningarna. Vid tillträdet till befattningen bör åldern icke gärna vara öfver trettio år, men knappt under tjugufem, och öfver de fyrtio åren torde i regeln ingen böra kvarstå. Utseendet bör, som sagdt, vara tilltalande och behagligt. I motsatt fall ligger det ju nära till hands, att dessa flickor, som dukat under för frestelserna och som gifvetvis äro korttänkta och döma ytligt, få den föreställningen, att det nog icke varit så svårt för förestånderskan att förblifva på dygdens väg, hon som är så ful!

Detta om ledarinnan. Återstår att syna själfva regimen i dessa ur ädel och varm människokärlek framsprungna hem.

Hvad är grundtanken till deras uppkomst? Hvad är deras mål och syfte?

Naturligtvis att från last och förnedring rädda kvinnor, som glömska af sitt människovärde fallit i utlagda snaror, drifvits af nöden eller i tanklöst lättsinne och njutningslystnad själfva gjort sig till bytesvaror i den nesligaste af all köpenskap.

När nu en sådan kvinna låter sig öfvertalas att intagas på ett räddningshem eller drifven af nöd och förtviflan själf beger sig dit, hvad väntar henne där?

Ett in i minsta detalj punktligt, på klockslag ordnad lif och ett, från hennes synpunkt, strängt arbete, hennes föda är enkel, hon måste bära enkla kläder och sitt hår slätkammadt, åhöra långa predikningar, och sången, det enda, som skulle kunna lifva och förströ henne, är uteslutande af andligt innehåll. Är det underligt, att den unga flicka, som vant sig vid att drifva sysslolös och använda sin tid, hur hon behagar, att roa sig, äta god mat, vara grant utstyrd, och hvars dag egentligen först börjar mot nattsidan, när hon nu hufvudstupa beröfvas allt detta och kastas in i ett lif af regelbundet arbete och stränga klostervanor utan den minsta omväxling eller förströelse, skall finna ett sådant lif så dödande tråkigt och enformigt, att hon till slut ej kan stå ut därmed? Hennes föresatser och goda uppsåt äro kanske, då hon först kommer till hemmet, de allra bästa, och min tro är, att under ett mindre strängt och oförstående regemente skulle de också i långt större utsträckning, än hvad som nu är fallet, hålla profvet ut, och hemmet sålunda få bli hvad det är ämnadt att vara — *räddning för lifvet*, inte bara en tillfällig räddningsplanka, som den skeppsbrutna är färdig att släppa hvilket ögonblick som helst för att på nytt uppslukas af brottsjöarna. Och där bär det ständigt upp och ned. Det lysande fjärilslifvet kan nästa minut vara utbytt mot häktet, sjukhuset, fängelset, och är det från någon af dessa dystra platser, som ett den undre världens barn kommer till räddningshemmet, såsom ju var fallet med henne, som från den världen gifvit samhället sin bikt, då är nog i början känslan af skydd och lugn den förhärskande. Men när hungern blifvit stillad, tröttheten gifvit vika, och den sista tidens ohyggliga minnen börjat förblekna, då börjar hon längta sig bort från det enformiga, arbetsamma och glädje-

## Brud- & Bröllops-

sidentyger, i hvitt, svart och kulört, sista nyheter  
ouppnådt urval från 90 öre till kr. 13 pr mtr.  
Sändes tull- & porto fritt direkt till privata.  
Profver omgående franko.

Schweizer & Co, Luzern S 5, (Schweiz).

Sidentygs-Export. — Kungl. Hoflev.

fattiga lifvet i hemmet till det lif, som nu åter står framför henne i förförisk glans. Ty det är min bestämda öfvertygelse, att hos de allra flesta är det icke lasten i och för sig, som lockar de räddade bort från räddningshemmet, utan det obundna dagdrifvarlifvet och först och sist nöjena och de granna kläderna. Och så smyger sig den ena efter den andra bort till sitt förra lif. —

Den enskilda välgörenheten har offrat stora kapital på våra räddningshem, många af dem äro ju också mycket prydliga och skötas i ekonomiskt afseende oklanderligt, är det då icke bra sorgligt, att själfva hufvudändamålet så litet skall motsvara hvad det ville och borde och kunde vara? Borde det icke mana vidkommande till eftertanke och reformer?

Gör räddningshemmen *gladare!* Drag inte åt tyglarne så strängt, framför allt inte i början, utan låt skyddslingarna så småningom vänja sig vid arbete och ett regelbundet lif. Drif dem inte för tidigt i säng! Inskränk andaktsöfningarna och låt icke endast psalmer och andliga sånger ljuda, utan också annan vacker sång, glada visor, lyriska och fosterländska sånger. Det finns väl knappt något, som ~~har~~ ett så förädlade inflytande på de unga, ~~hur~~ förvillade de än må vara, som sång, verklig *sång*, burens af varm känsla. Den kan komma någon fördold hjärtesträng att vibrera och locka tåren fram hos mången, som förblir kall och oberörd vid predikan och förmaningar.

Tillåt dem gärna bära lysande färger, en röd blus kostar inte mer än en mörk eller blårandig! Låt dem leka och sjunga! Allvaret skall och får ju därför ej vara bannlyst. Låt dem åhöra enkla, lättfattliga föredrag öfver allmänmänskliga frågor, men också sagor och trefliga berättelser. Jag tror, att hvad som bjudes fabriksflickorna vid *Hemmets för arbeterskor* lekafstnar vore något att rekommendera också för räddningshemmen.

Kanske vore det inte heller ur vägen, att emellanåt låta den enkla kosten afbrytas af "något riktigt godt".

Ännu ett — kanske det viktigaste — lär dem, hvad de äro skyldiga sig själfva som *människor*. Säg dem, hvad *kärlek* är, och *kärleken* står i oupplösligt samband med *människovärdet*.

Min öfvertygelse är, att om räddningshemmen komme att reformeras i en sådan riktning, så skulle de också få se rikare och varaktigare frukter af sitt arbete för de vilsefördas räddning och upprättelse till tänkande och ansvariga människovarelser.



STEFFEN.

Lagermans flytande putspomada B O N A M I.



### Årets Nobelpristagare.

NOBELDAGEN firades i år utan den sedvanliga glansen med endast en enkel högtidlighet, hvarvid prisen utdelades af universitetskansleren greve Fredrik Wachtmeister.

Pristagaren i litteratur, den berömda författaren *Rudyard Kipling*, har redan varit föremål för en längre studie i ett föregående nummer af denna tidning, till hvilken vi hänvisa.

Professor *Albert Michelson*, som eröfrat Nobelpriset i fysik, är tysk till börd och har bedrivit sina grundläggande studier därstädes, men är såsom professor vid Chicago universitet naturaliserad amerikan och räknas såsom Amerikas kanske främste vetenskapsman. Priset tilldelades honom främst för hans optiska precisionsinstrument och därmed utförda undersökningar inom precisionsmeteorologien och spektroskopien.

Den andre af de af Vetenskapsakademien belönade var pristagaren i kemi, *Edvard Buchner*, professor vid Landtbrukshögskolan i Berlin. Främsta anledningen till hans Nobelbelöning äro hans biologisk-kemiska undersökningar och hans upptäckt af den cellfria jäsnings.

Karolinska institutet hade slutligen tillerkänt priset i medicin åt professorn vid Pasteurinstitutet i Paris doktor *Charles L. A. Laveran*, såsom ett erkännande åt hans arbeten rörande protozoernas betydelse såsom sjukdomsalstrare.

Norska stortingets Nobelkommitté utdelade samma dag det af densamma förvaltade fredspriset. Den svenske fredsvännen författaren *K. P. Arnoldsson*, som utpekats såsom kandidat, kom denna gång icke i åtanke, utan delades priset mellan italienaren *E. T. Moneta*, den italienska fredsrörelsens främste man, bekant såsom nitisk agitator för fredssaken, och den

franske rättslärde *Louis Renault*, som gjort sig känd för sina stora insatser i arbetet vid Haag-konferenserna.

Vi meddela här samtliga pristagares porträtt, af hvilka hrr Kiplings och Michelsons äro speciellt nytagna af Iduns fotograf, hr A. Blomberg, under deras uppehåll i Stockholm.



### Det nya välgörenhetsmärket.

VÄLGÖRENHETEN OCH LÄKEKONSTEN är benämningen på Svenska Nationalföreningens mot tuberkulos nya välgörenhetsmärke för innevarande år, komponerad af artisten *V. André*. Detsamma är tillgängligt vid Sveriges alla postanstalter, och utgör priset, liksom föregående år, 2 öre pr märke. Omsättningen af föreningens förra märken har uppgått till 2 1/2 miljoner exemplar, för hvilka redovisning influit, hvadan man får hoppas, att äfven det nya märket skall röna den stora åtgång idén med detsamma — *lungrotens bekämpande i vårt land* — af all styrka påkallar.

Mätte allt Sveriges folk — förut vida bekant för sin *gästfrihet* — nu äfven blifva lika kända för *klok och ihärdig välgörenhet!*

### Maja-Lisa.

En julberättelse af *Sophie Linge*.

MAJA-LISA stod vid köksbordet och skurade mäs-sing. För öfrigt var nu julstöket öfver, det lyste fint och fejad i hvar vrå, men detta hade hon med flit spart till sist såsom en passande sysselsättning, medan saffransdegen jäste — man måste ju ta reda på stunderna nu, när man var ensam om allt. Inte att det hela just blef för mycket — nej vars! — Men se, nu måste hon själf tänka och ställa ut med sysslorna, något hon ej behöfde, när frun ledde.

Det var nu något öfver ett år sedan jägmästarn blef änkring, men ännu hade han ej öfvervunnit sin sorg. Kanske skulle han aldrig göra det.

Inte kunde det heller vara roligt att bara ha henne, stackars tarfliga Maja-Lisa, att umgås med, nu sedan sonen hela terminen legat i Uppsala. Man kan ju bli mjältsjuk för mindre än så. Visst hade han grannar, förstas, men dem kunde han inte jämt vara tillsammans med, och så skogen. Ja, tänk, att han kunde finna ett sådant nöje i att, ibland halftva dagen, trafva omkring under de snöiga granarna, med bössan öfver axeln och Beppo i hälarne. Nåja, det kunde allt vara bra att få en hare eller orre någon gång, till omväxling, när man inte hade annan färsk mat.

Nu blänkte husets mäsingsförråd så grant som bara guld och hon såg med ett visst välbehag på sitt verk. Men ännu måste hon ta ett par tag på metallstakarne, som skulle ställas på Allans skrifbord, ty de kunde aldrig bli blanka nog. I kväll skulle han ju komma hem, gossen, efter sin första utflykt från hemmet, och hon hade ordnat den forna barnkammaren så, att han borde känna sig tillfreds med den.

Visst hade det gamla barnkammARBORDET, som nu skulle bli hans skrifbord, åtskilliga hugg och märken efter *lille Allans* leksaker och verktyg, men det hade hon också funnit råd för. Den vackra rödrosiga duken som hon fick — "ja, lä mej si, hur många år kan då vara sen dess" — af *Hans Olssons Erker*, när hon kom hem från *Distingen*, och aldrig nänts begagna, den hade nu fått krypa fram ur kistan och lyste upp herr Allans hela lilla rum — hon kunde ju ändå inte ta den med sig i grafven, vet jag — och ett par por-slinsfigurer, som också voro ett dyrbart minne från hennes ungdomstid, stodo nu på byrån å ömse sidor om den lilla spegeln. Skulle gossen bli nöjd, manne? Hon hade i alla fall gjort så godt hon kunnat.

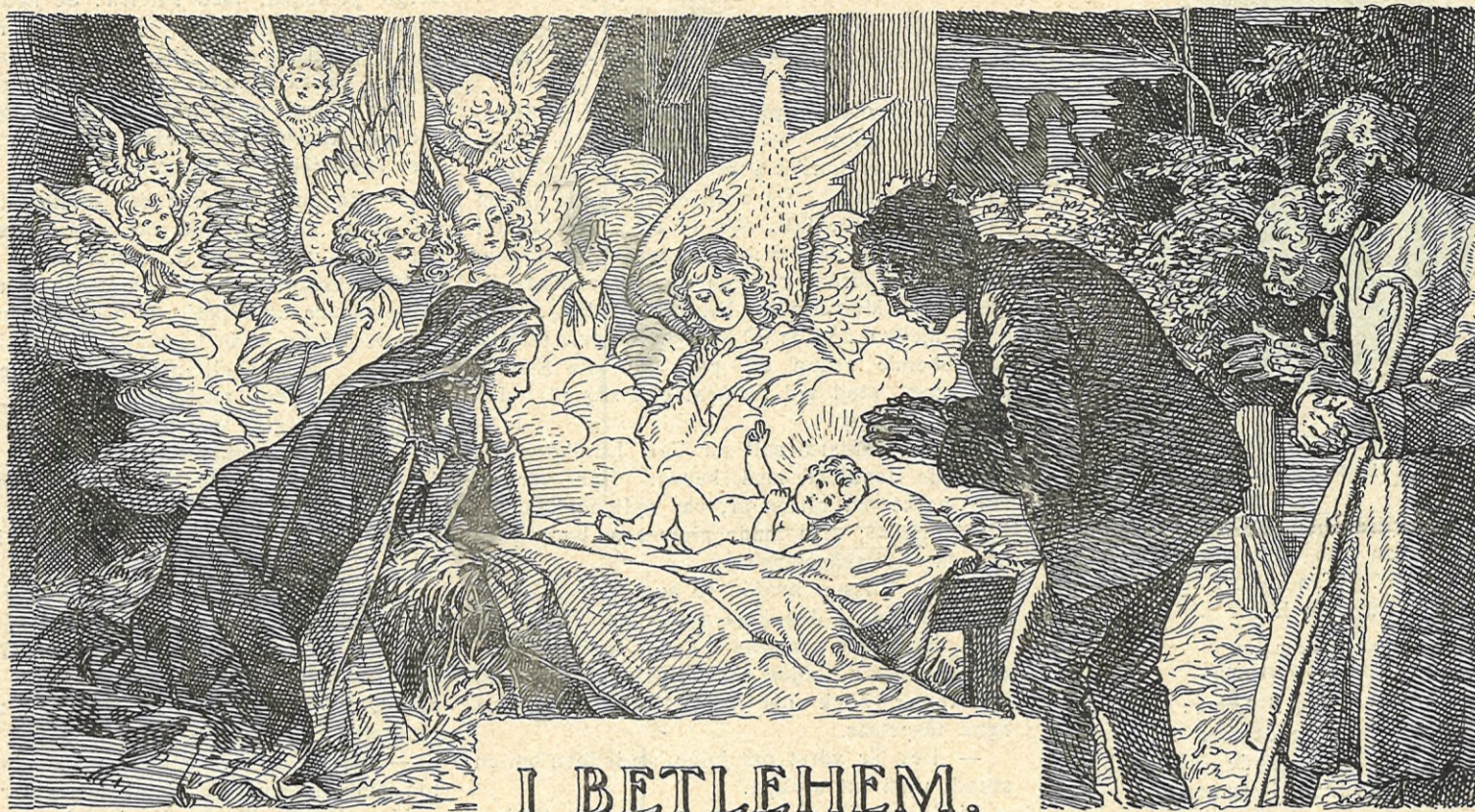
Tänk att Allan nu låg därborta i Uppsala och läste på graden — det kallades ju så, fast inte visste hon

Prenumerera oför-töfvadt på **BARNGARDEROBEN** alla mödrars ovärderliga skatt och hjälpreda.





H. M:T KONUNG OSCAR II PÅ LIT DE PARADE I STOCKHOLMS SLOTTSKAPELL. ORIGINALTECKNING FÖR IDUN AF DAVID LJUNGAHL.



I BETLEHEM.

Förrän min kropp blir kallcarrara,  
som skall af döden formas om,  
jag vandra vill i natten klara  
till nejden, dit som pilt jag kom.

Högt ofvan jorden dikten höjde  
och lade in i lyran sång;  
men i de rymder, anden plöjde,  
var skumt och kallt så många gång.

När värmd jag stod af skönhetsdragen  
i mästarnes messiasstrid,  
fick pulsen åter unga slagen,  
men aldrig själen barnafrid.

Jag vandrat tom i öfverflödet,  
så hungertom på lifvets spis.  
Nu söker jag ej längre brödet  
hos penselfrom och mejselvis.

Mig julens ängel tar vid handen.  
och si — jag varder barn på nytt.  
Och villans led i skönhetstanden  
i askuldsvärldens väg sig bytt.

Där under barnets himmel hvilat  
Guds afbild bland cheruber små.  
Jag ser den lille, ilar, ilar  
och sjunker ned vid krubbans strå.

Af ousäglich frid jag fylles,  
när liten hand vid hjässan rör—  
den handen, hvaraf allt förgylles  
i sfärens hymn, serafers kör—  
som hvälfver salighetens salar  
och mejslar hjärtats hårda block,  
och ifrån fästets duk hugsvalar  
med aftenrodn och stjärneflock...

Vid krubban är jag ej allena.  
An herdor gå i stjärnans glans.  
Och snilletts furstar där sig rena  
och lägga ödmjukt ned sin krans.

O, helga barn! I sinnesyran  
jag ofta svek Din rena stig.  
Men stryk med handen öfver lyran,  
att strängen sjunga må om Dig!

Harald Jacobson.

D. LJUNGAHL.

JAG MINNS HONOM från Uppsalatiden. En fryntlig poet, som skref studentikosa vers, höll glada tal vid festerna å Göteborgs-nation, och på hvars hufvud den hvita mössan satt som en sann symbol af ungdom och lifsglädje.

Men Harald Jacobson skref redan då seriös lyrik. Den hade sina egendomligheter. Alla senterade den inte, kanske därför att man så gärna ville i honom se humoristen, epigrammatikern. Den poetiska vitsen, skönjbar äfven

Smärtornas skald.

sedan i hans diktning, kontrasterade emellanåt djärfvt mot allvaret.

Men där bodde en äkta skald i honom. Han har utvecklats, mognat under bohème-åren i hufvudstaden. Nu står han fram som en fär-

dig konstnär och personlighet. Dit har smärtan fört honom.

Han är en lidare, som besjunger lifvets tristesse. Sin tröst finner han i religiösa fjärrdrömmar. Ibland uppnår han psalmens enkla höghet. Läs i hans nyutkomna *Valda vers* t. ex. "Det nya Jerusalem".

Hemmet har i honom en sonlig dyrkare, som i hängifvenhet dröjer vid den döda moderns bild. Han faller "på knä för mor", han sitter "under moders träd" och läser "mors bok".



## Emigrant-jul

Skiss för Idun af Erik Börje.



HARALD JACOBSON.  
FOTO FÖR IDUN AF A. BLOMBERG.

Naturen beundrar han, kulturen mirdre. I det fallet har han inte en modern uppfattning. Han vet det själf. Han känner sig inte öfverens med den tid, han lefver i. Han säger:

“Hos de gamla, de naiva  
fann min dikt sitt fosterland.”

Jag sade: lidare, Jag tillägger: medlidare. Allt förtryckt, nedtrampadt har i honom en ordets hjälpare. Inträngande äro dikterna “Tistlar”, “Höstlöfvet”, “Bergmossan.”

“O, när jag förtrampas  
och vreden vill blossa,  
då skall jag dig minnas,  
som ingen kan krossa,  
du milda, du mjuka,  
du ödmjuka mossor.”

Resignation under ödets hårda slag bytes i förtviflan — dikten “Öde”:

“Finns ingen stjärna för mig —  
natten är öfver min stig.  
Finns ingen flammande själ —  
hatet mig kyler ihjäl.  
Finns ingen rättfärdig hand —  
lögnen mig snärjer i band.  
Finns ej i himmel, på jord  
sköld emot mördande ord?”

Men han kan också resa sig i mod och tillförsikt, såsom i poemet “Håll ut!”, hvilket verkar med friskheten af en i storm hissad flagga:

“Håll ut, håll ut i dyster dag,  
ty allt blir ljust till slut!  
Du segrar midt i nederlag,  
om blott du håller ut.  
Ja, fäll ej modet en minut!  
Håll ut, min, vän håll ut!”

Senast ha ur hans penna flutit glödande dikter, tillkomna i söderns solhetta. Dit längtar han igen, känner “Sångarvinter” i Norden.

Jacobson är 44 år gammal och har — tack vare den produktiviteten, som blir nödvändig för en författare, hvilken är hänvisad till sin penna och emellanåt mot sin vilja måste sälja sin själ åt “herr Kontant” — hunnit med åtskilliga diktvolymmer.

I sin senaste, *Valda vers*, har urvalet gjorts af Verner von Heidenstam, som, af allt att döma, rättvist värdesätter Jacobsons lyrik.

Gustaf Fröding har kallat honom en ny Lidner. Säkert är, att han ofta förmår gripa genom sin sublinitetssträfvän, och att det barnsligt rörande drag, som, vid sidan af kraftställena, utmärker hans poesi, väcker både medkänsla och aktning.

Helsingfors nov. 1907.

FREDRIK NYCANDER.

JULBORDET VAR färdigdukadt i mrs Ellvigs pensionat, 4 trappor upp, 414 West 13:th Str.

I kakelugnarne sprakade brasorna muntert, och alla lampor voro tända, den stora hänglampan öfver bordet i salen och de små lamporna i förmaket. De nyligen snoppade ljusen på pianot osade lätt, och de nytända ljusen i kandelabrarne på det dukade bordet fladdrade. Allt var i ordning, man endast väntade på gästerna. Miss Emilia Nilsson, en lång, mörk flicka mellan 25 och 30 år, gymnast och massös och boende sedan ett par år i mrs Ellvigs pensionat, stod vid fönstret och såg ut i den grå skymningen.

På en soffkarm satt mr Carl Lindberg och dinglade tanklöst med benen. Han var en ung pojke om nitton år, var nyligen kommen till Amerika; han hade plats som bodbiträde hos en skyltskåpsfabrikant.

Emilia Nilsson kväde en suck och gick bort och satte sig i den låga soffan bredvid Lindberg. Hon lade armarna i knäet, knäppte händerna samman, böjde sig framåt och såg med en dyster blick ner på golvet och på sina egna tåspetsar.

— Det är värst om julen, sade hon om en stund, utan att se upp.

Lindberg såg på henne, men teg, ty han förstod icke riktigt hvad hon menade.

— Det var väl jag fick brefven och tidningarna hemifrån i går, fortsatte hon.

— Jag tycker alltid det är roligare, när man kan räkna ut det så, att de inträffa precis på dagen, sade Lindberg.

— Ja, det är nog roligt så också, sade hon — men det är värst om julen, tillade hon, fortfarande utan att se upp.

— Jag trodde, miss Nilsson trufdes godt i Amerika, sade han, att miss Nilsson tyckte om Amerika.

Hon såg upp på honom och skrattade. — Ja, visst trufs jag i Amerika, jag trufs alldeles utmärkt väl. Jag har ett bra betaldt arbete, många vänner och goda vänner, och förresten äro alla så vänliga och snälla mot mig här. Så visst trufs jag godt, slöt hon med öfvertygelse.

Lindberg blef röd och generad öfver att hafva sagt något så dumt. Men miss Nilsson böjde sig åter framåt och studerade sina tåspetsar, och leendet dröjde kvar en lång stund öfver hennes ansikte och försvann först så småningom, hvarefter hon efter hand blef allvarlig igen och fick samma tunga, grubblande uttryck i blicken som förut.

Men nu kom miss Johansson, följd af miss Höckert. Miss Johansson var äfven gymnast och massös och bodde också i mrs Ellvigs pensionat. Miss Höckert, en god vän till de båda flickorna, var sällskapsdam hos en amerikanska, men var bjuden att tillbringa julafton tillsammans med sina båda vänner.

— Jag har fått bref hemifrån och mammas fotografi, sade miss Johansson gladt. Har du fått bref?

— Ja, mina bref och tidningar fick jag i går, Gud ske lof, svarade miss Nilsson.

Miss Johansson blef allvarlig och såg eftertänksam ut. Ja det är bäst när man får de, innan, hvilken dag som helst, blott innan, sade hon dröjande. Det är värst om julen, tillade hon.

— Har fruntimmerna blifvit förryckta i dag, tänkte nu Lindberg, reste sig och gick in i salen, såg på det dukade bordet och insöp stekoset från köket.

De öfriga började anlända nu, de som bodde i pensionatet samt mrs Ellvigs gäster. Där var mr Johansson med dotter, han hade varit fyrtio

år i Amerika och ägde en stor snickerifabrik. Där var mr Aksén, skyltskåpsfabrikanten, Lindbergs principal, med sin fru; de hade varit i Amerika i sjutton år. Och där var ett par andra familjer samt några yngre damer och herrar, dessa senare boende hos mrs Ellvig.

Man hälsade på hvarandra hjärtligt och gladt, och mr Aksén presenterade Lindberg för dem, som ännu icke kände honom.

— En ung man från det gamla landet, där allt är så gammalt, att de unga måste bort för att blifva unga, sade han muntert.

Man skrattade allmänt häråt och gjorde några skämtsamma anmärkningar och gick in i salen, ty mrs Ellvig hade börjat bjuda omkring smörgåsarne. Man skall nämligen fira en riktigt svensk julafton, med smörgåsbord och supen, och fisk och gröt och stek.

Vid bordet vände sig mr Johnson till Carl Lindberg, han tyckte det var synd om honom, ty de andra sågo på honom, som svenskar bruka se på hvarandra i Amerika, innan de lärt känna hvarandra. Well, sade han, när mr Lindberg fått vara så många år i Amerika som jag! Jag har varit här i fyrtio år.

— Men har väl varit hemma någon gång under tiden, undrade Lindberg, endast för att säga något, generad som han var öfver uppmärksamheten.

— Nej, sade mr Johnson, med en min och en ton som ville han säga: Hvad har jag där att göra.

Men då alla förvånade sig och månget utrop af undran föll från deras läppar, sade han, lika mycket vänd till de öfriga som till Lindberg: Jag kom hit när jag var ung, you see, och på den tiden var det icke brukligt, att man flackade fram och tillbaka. Och sedan har jag ständigt haft mycket att göra, och nu är jag gammal vorden.

Mr Aksén mumlade något om, att det icke var nödvändigt att resa hem, och han såg förstående på mr Johnson och höjde sitt glas och drack honom till. Och äfven de andra höjde sina glas, och man drack mr Johnsons skål.

Och risgröt bars in, med het mandel uti. Och under muntert skämt skyndade man att taga för sig utaf gröten, ty alla sökte mandeln. Och miss Höckert fick den. Med nedslagna ögon satt hon och såg på den, där den låg på hennes sked.

— Nej se, Julia har fått den, ropade miss Johansson.

— Hvad tänker du på Julia, sade miss Nilsson sakta och såg på henne från sidan.

— Jag tänker på en jul för ett par år sedan. Då var jag hemma. Men så teg hon, ty hennes läppar började att skälfa.

Och lilla miss Paulsson, som lifnärde sig genom att sy knapphål i västar för en skradderifirma, såg på henne. Hon hade ingenting sagt på hela tiden, men nu såg hon på de andra med stora, frågande ögon och sade: Jag vet icke om någon annan finner det som jag, men jag tycker det är så ängsligt om julen. Det är som om man gjort något ondt eller ginge emot något förskräckligt. Jag — Men hon afbröt sig själf, ty tjugu par ogillande ögon sågo på henne.

Det höll på att blifva en tryckande tystnad, men mr Aksén räddade situationen. Han höjde sitt glas och bad alla dricka en skål för flickan, som funnit mandeln. Och det var som om alla på en gång blifvit så lätta till sinnes, och skrattande drack man miss Höckerts skål.

— Jag har också fått en liten tafla hemifrån, hviskade miss Johansson till miss Nilsson, så högt att det hördes af alla, — “Tännforsen i vinterskrud”. Du kan tro den är vacker.

— Ja, hemma är allt bra vackert, sade miss Nilsson, och med detsamma blefvo hennes ögon fulla af tårar.

— Men här är också många vackra platser,

sade en af herrarne, tänk t. ex. på Colorado. Och han talade så fort, som om det var en mycket viktig sak han ville skynda sig att säga. Och miss Nilsson, som under sommaren varit i Colorado, sväljde glatt sina tårar och sade att Colorado var det vackraste hon sett, och att ingen plats i Sveriges land kunde jämföras därmed. Och som alla, utom mr Lindberg, varit i Colorado, började man ifrigt tala därom, och alla lofordade Colorado och bedyrade, att inget land på jorden kunde jämföras med Colorado. Och Colorados skål dracks under jubel. Och alla reste sig från bordet och tackade för maten och sade hvarandra, att det var länge sedan man haft en så glad och angenäm middag, och så gick man ut i förmaket för att hvila sig, göra musik och dela ut julklappar.

— Mr Lindberg, spela något för oss, sade miss Nilsson, spela något riktigt vackert och sjung för oss, fortsatte hon och satte sig bredvid pianot. Och Carl Lindberg satte sig vid pianot och började sakta slå några ackord.

En regnby, som slog emot fönsterrutan invid, kom honom att rysa till och kom honom att undra, hur julen var hemma. Om hemma var snö och is — om småsyskonen männe tänkte på honom, ty far och mor gjorde det säkert — hvilken af granarna på backen blifvit fälld i år — om det varit stark frost och stjärnklart på morgonen, då de höggo den, liksom i fjol — — —

Och under det att han tänkte, slog han fortfarande ackord efter ackord och sökte efter någon melodi att spela. Och äntligen, honom själf ovetande, sprang fram ur ackorden en gammal välkänd melodi, först spelad så sakta och tyst, sedan allt kraftigare och mera bestämdt. Och på en gång, utan att han själf visste hur det gått till, föll han in med sin ungdomliga, varma, klangfulla stämma:

*Den snöiga nord är vårt fädernesland* — Men han kom icke längre, ty ett par fasta, hårda händer grepo om hans handleder och han såg rakt in i mr Akséns upprörda ansikte.

— Sådant får ni icke spela — icke här — icke nu — icke så — icke i kväll. Det sista hördes nästan som en snyftning, och så släppte mr Aksén hans händer och gick in i rummet intill.

Lindberg vände sig om och såg sig häpen omkring i rummet.

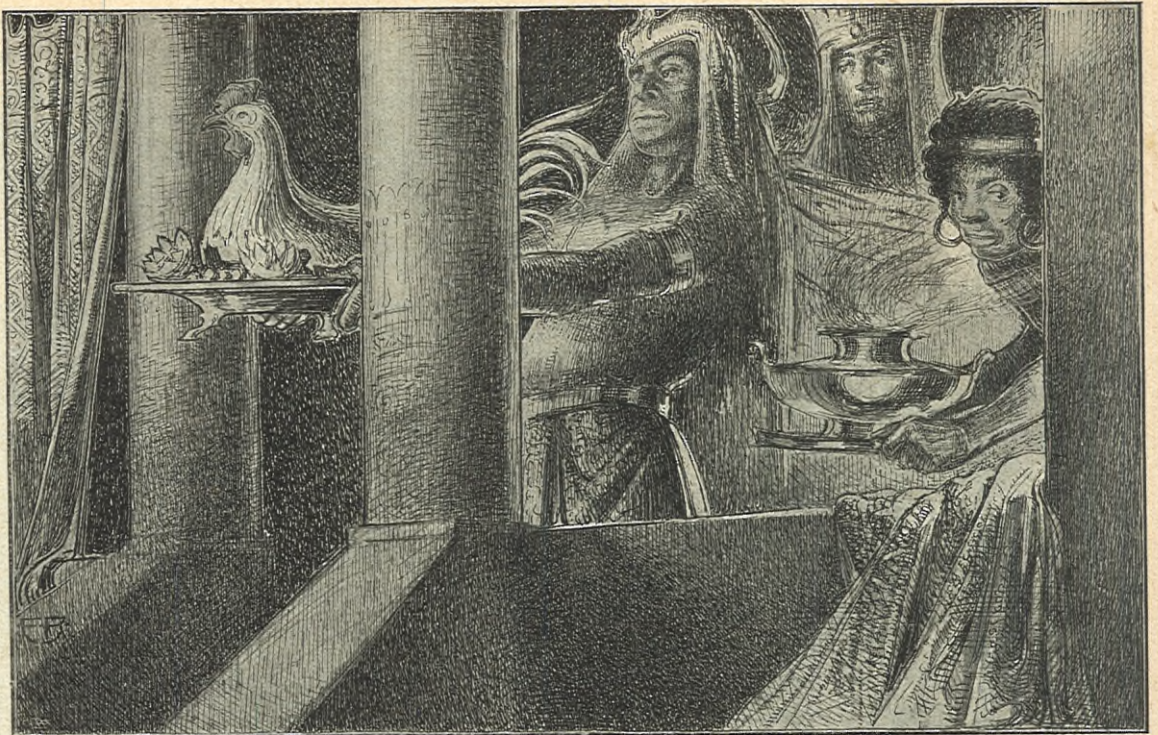
Hvar voro alla de muntra, skrattande människorna? Knappast hälften var kvar, och de, som stannat, stodo och stirrade på honom med ömsom sorgsna, ömsom förebrående, ömsom förskräckta ögon.

Och mr Johnson satt med hufvudet stödt i händerna och upprepade för sig själf, gång på gång: Det är nog bäst, att jag far hem nu. Det är bäst att få dö hemma. Jag vill dö hemma. Och miss Amy, hans dotter, strök honom sakta öfver hans hvita hår och såg frågande och undrande ut. Hon var amerikanska och hade haft en amerikansk mor, så hon förstod dem icke, icke fadern och icke de andra.

Och unge Lindberg såg bort till Emilia Nilsson och såg henne med nedslagna ögon räkna på fingrarna. Först om fyra år kan jag resa hem, hviskade hon och slog upp sina ögon och såg på honom med en gränslöst förtviflad blick.

Och Lindberg förstod nu hvad hon menat, när hon sade: Det är värst om julen.

Han slog händerna för ansiktet och i ångest tänkte han på, att för honom skulle det dröja många fler år. Han skulle kanhända blifva hvit som mannen därborta, som ville hem för att dö. Och böjande sig öfver pianot, begrof han hufvudet i sina armar och brast i hejdlös gråt.



## Herodes gästabud.

En jullegend från Österland af ANNA KNUTSON.

NÄR DE TRE vise män berättat för Herodes om den nyfödde Judakonungen, lät han, som skriften täljer, anställa blodbad på de små oskyldiga barnen i Betlehem och nejden där omkring.

Han trodde sig härmed tillintetgöra alla hebreernas stolta framtidsplaner, ty Messias, Davids ättling, skulle ju i hans tanke ha utvecklat sig till en mäktig jordisk herre och inkräktare.

När den grymma handlingen var fullbordad och hundratals föräldrar gräto öfver sina mördade älsklingar, ställde tyrannen till en fest i sitt lysande palats. Han bjöd många rika, förnåma gäster, och antingen de nu tyckte så eller så, vågade de ej annat än hörsamma bjudningen och visa sig tacksamma öfver att få vara med.

Det blef ett praktfullt gästabud med de läckraste anrättningar. Man hvilade på sidenkuddar, åt på guldallrikar och drack ur guld bägare. Sköna väggmålningar fröjdade ögat, och från det genombrutna taket regnade där stundom ner doftande rosenblad öfver gästerna. Herodes ägde all tänkbar jordisk härlighet, och när nu den spåda Messias kommit ur vägen hade han — till allt annat — fått en slags ro i sin själ.

Ingen kunde nu upprätta Israels rike, Judeen skulle fortfarande vara en romersk lydprovins och öfver kejsarens legioner hade profeter och stjärntydare synbarligen inte något att spå. Het af vinet skämtade den gamle konungen öfver sin våldsbragd och sade sig, som sanningen var, aldrig haft några fiender, som gjort mindre motstånd än de där små, mjuklemmade hebreerna.

Man tordes inte annat än skratta åt hans dåliga skämt, och när det tycktes som muntrast vid bordet, buro slafvarne in en ny rätt. Det var en stekt tupp, men de stora, granna vingarne och den långa, guldskitande stjärten bredde ståtligt ut sig på silfverfatet. Hufvudet med kam och bjällror i skinande rödt, fattades ej heller, och den stekta fågeln verkade så lefvande, att där blef ett allmänt sorl af beundran.

Herodes fick då det infallet att säga; "Våra örnar äro allsmåttiga, och lika litet som den

här tuppen kan stå upp och gala, kan den nyfödde Judakonungen skada romarväldet!"

Gästernas blickar voro oafvänt riktade på silfverfatet och se, då skedde plötsligt ett under. Den af brunstekta bitar skickligt hopfogade tuppen började röra på sig, de med stor konst ditfästa fjädrarne höjdes i spänstig kraft, tupphufvudet kråmade sig och gol.

Stumma och skräckslagna rusade alla upp, men när Herodes hämtat sig från sin bestörtning, förklarade han högljudt, att här drefvo trollkarlarne visserligen sitt spel. Han befallde också en af krigsknektarne att ögonblickligen sticka djuret med sin lans.

Mannen lydde, men det ena undret följde på det andra. Så snart stålet vidrörde tuppen, bredde han ut vingarne och flög med snabba vingslag ut genom det öppna fönstret. Den röda vinsåsen svämmade likt en blodström öfver fatets bräddar och fläckade den hvita bordduken.

Herodes reste sig vredgad och försäkrade ännu högljuddare, att alltsammans endast var konst och svek. Han skulle nog fånga trolletuppen, han, och leta fram mekanismen både i vingar och tunga. Nu kunde underdjuret emellertid gärna vara sin kos. De skulle vara lika glada och låta sig väl smaka: alla stekarna flögo visserligen ej från faten!

Gästerna slog sig å nyö ner på sidenkuddarne, men ingen kunde riktigt njuta af den rika välfägnaden, och alla kände stor lättnad, då gästabudet var öfver.

Men Herodes fick, efter den dagen, aldrig mer någon ro i sin själ. I grund och botten, trodde han på Guds under, och trots all stortalighet föll det honom icke in att söka fånga trolletuppen.

Tuppen hade emellertid, lifslevande kry, flugit öfver många tak och tinnar och begifvit sig långt ut på landsbygden. Där sökte han upp fränder och vänner och berättade, hvad som hänt honom på Herodes fest. Han hade varit död, men lefde nu upp igen, därför att tyrannen sagt ett gäckande ord om den nyfödde Judakonungen. Kunde någon begripa hvarför? Kanske den lille Messias ännu lefde och skulle växa upp till en mäktig man, en



man, som med tiden kunde störta Roms tecken, den stolta, världsbetvingande örnen, i stoft!

Där blef stor undran och oro bland hönsfåglarnes skara, och man visste rakt inte hvad man skulle tro, förr än en gammal tupp från granngården kom och sällade sig till flocken. Han hade en vaken blick för allt och berättade nu helt öppet om sina erfarenheter.

“Samma dag barnamordet försiggick,” sade han, “satt jag, just i gryningen, uppklifven på en stolpe och tittade mig omkring. Jag fick då se en gammal man och en ung kvinna, som skyndsamt styrde kosan mot stadsporten. Kvinnan hade ett litet barn insvept i sin slöja, och jag hade nog inte vidare fäst mig vid dem, om där ej sväfvat liksom ett solsken öfver barnets hufvud. Dagen bräckte knappast i öster, så det var inga strålar af morgonglansen. Jag ämnade gala och väcka upp hela flocken för att visa dem den underliga företeelsen, men jag kunde inte få fram ett ljud. En sällsam tystnad rådde också, och det föreföll mig, som om hela naturen hölle andan och lyssnade efter något oerhördt och utsägligt . . .

Hvad tron I härom?”

“Vi tro, att du har sett den nyfödde judakonungen,” ropade man omkring honom. “Han skall en gång uppträda med solen kring sin panna och lysa upp hela jorden med sin härliga makt. Då skall det varda bättre för alla lidande och förtryckta både bland människor och djur. Hvilken glädjefull nyhet: Messias lefver, förlossaren lefver!”

Messias lefver! Ryktet härom spred sig vidt omkring bland hönsfågeln i Judaland. Och i de fjärrade skarorna fanns där mången, som längtade att få se honom, den store underbare, för hvares skull den döde fränden förmått resa

sig från tyrannens silfverfat och flyga lifslevande ut i världen. Och den händelsen glömdes inte bort med tiden, utan omtalades från släkte till släkte, och trettiofyra år

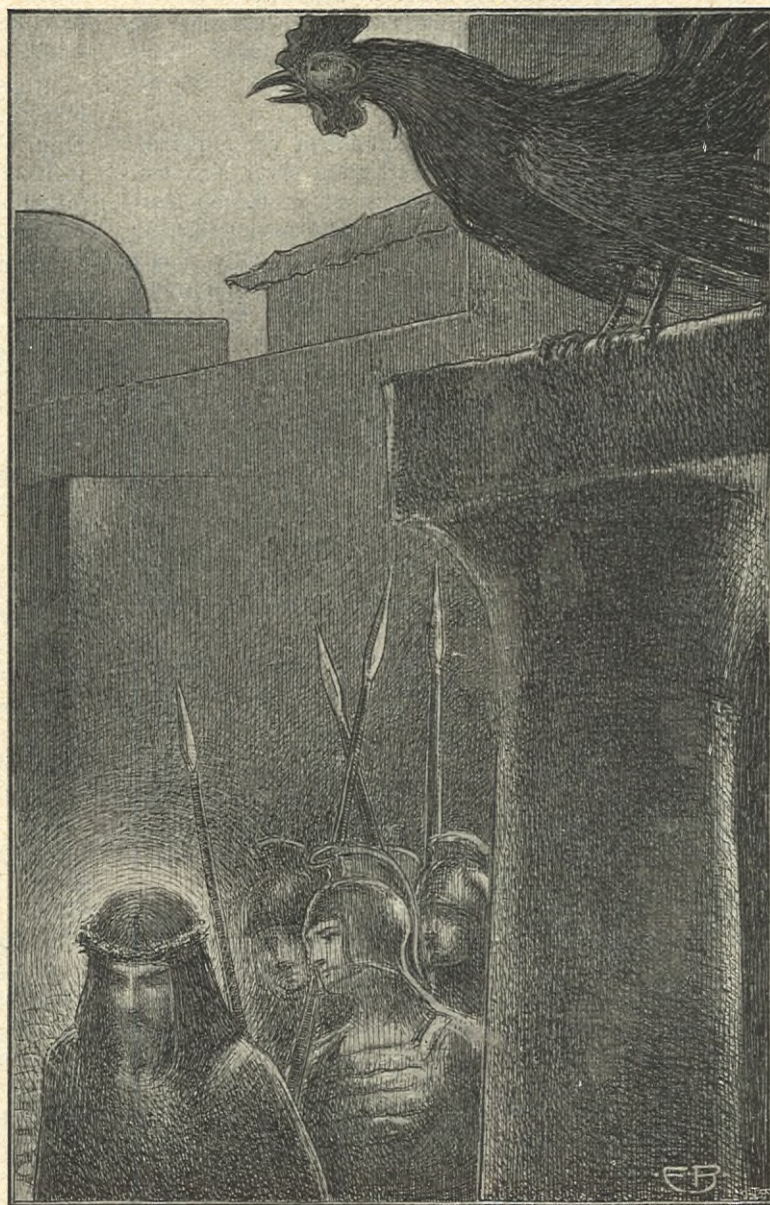
därefter fick en ung, röd tupp verkligen skåda Messias.

På bakgården till ett palats i Jerusalem satt tuppen upplungen på en pelare och såg Kristus fångslad föras förbi. Han varnade då, att där sväfvade liksom ett solsken öfver fångens hufvud, och efter som dagen knappast bräckte, kunde det ju icke vara några strålar af morgonglansen. Det oskyldiga barnet och den oskyldige mannen omstrålades af samma heliga glans, och då tuppen erinrade sig förfäders berättelser om den nyfödde judakonungen, tänkte han: “Detta måtte vara han! Han är nu en man med ett ädelt konungligt yttre och omgifven, icke af den jordiska, utan af den himmelska glansen. Messias lefver, förlossaren lefver! Detta måste hela flocken veta!” Och han gol en, två, tre gånger, ljudligt och klart.

Och just i den stunden ångrade en människa, att han hade förnekat det högsta goda, ångrade såsom aldrig förr, men fick äfven förlåtelse såsom aldrig förr.

Hanegället blef omtaladt genom seklerna, ty i den morgonväkten dagades där något nytt öfver all världen.

Illustratör: Edvard Berggren.



## Tvänne julnummer

så godt som har Idun i år bestått sina läsare, först det ståtliga Carl Larsson-numret och så detta utvidgade och jul-smyckade veckonummer. Men det är ej heller hvarje år man fyller 20 år — och som Idun får fira bemärkelsedagen i femtiotusen kära svenska hem! En glad och signad jul önska vi dem nu alla!



## PILGRIMSSÅNG

DU SOM jagar genom världens städer  
år för år af livets dyra tid,  
hvar är stjärnan, som ditt hjärta gläder,  
hvar är bröstet, som du hvilar vid?

Dina ljusomhvärfda städer glömmas,  
när du lämnat deras synrand snart —  
är ock allt mer skönt än det kan drömmas,  
sansa dig och stanna på din fart!

\*

Nordligt ensam ser jag stjärnan låga,  
den har väntat, den har vinkat nog,  
all mitt hjärtas kvafva ångestråga  
ser dess ljus som ur en nattlig skog.

Månn en väfstol nu i hvita gårdar  
i sitt mönsters gammalkloka bild  
af min fjärranfarna lefnad vårdar  
någon tydning, tillitsfull och mild?

Månn när dansen dammar under taken,  
en fiol med sträf och barnslig låt  
mäktar åter göra blicken vaken,  
snar till leende och snar till gråt?

Mörka land med ljusa hem i natten,  
tänd en tålig lampas ljus för mig!  
Öfver höga berg och strida vatten  
har jag rest och ropat efter dig.

\*

## Dikt af Anders Österling.

Du fick skräck härute för de riken,  
som man ser och aldrig dock rår om,  
stum blef dig den yrande musiken —  
därför, trötta, till den trötte kom!

Ofta när jag dvaldes bland de många  
och du plötsligt vid min sida stod,  
kunde samma stilla bann oss fånga,  
burna bort från människornas flod.

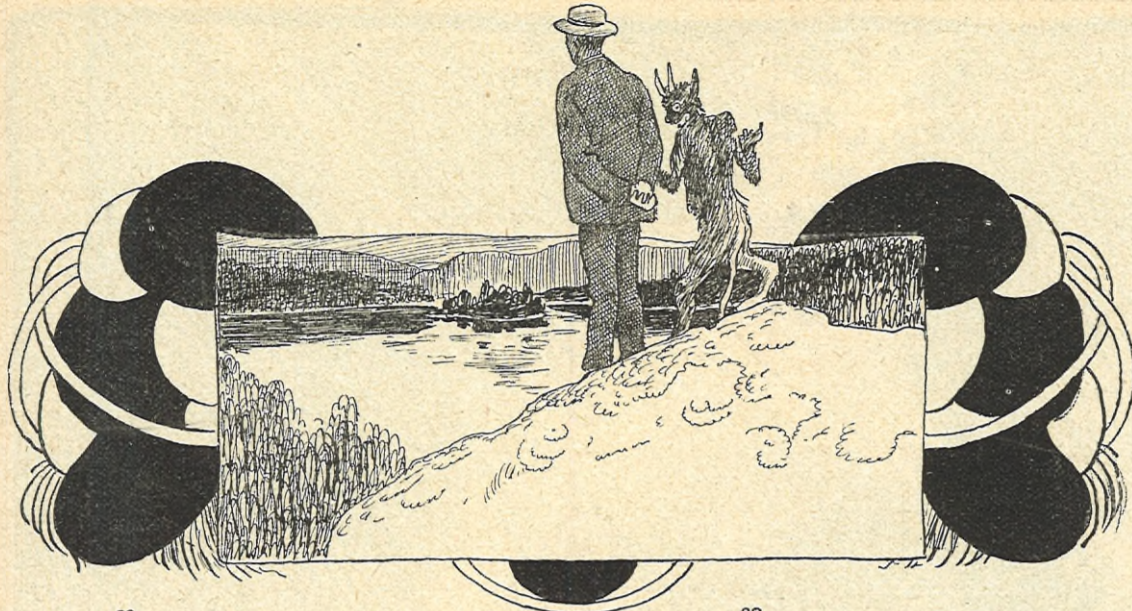
Dina läppars kloka form och dina  
ögons iris, som en pärla grå,  
skola tankfullt sänkta öfver mina  
öppna händer mina öden spå.

Och när så du letat tills det skymmer,  
skall du finna, goda vala säg,  
i en blick af systerligt bekymmer,  
att vi båda hafva samma väg.

\*

Bära vill jag arbetsveckans vammal,  
prisa hemmets vemodsenkla ting,  
för att äga, när jag sist blir gammal,  
kring mitt lif en egen fattig ring.

Ack, för larmet, som min saknad söfver,  
står jag snart beväpnad, döf och kall:  
stjärnan finnes, som jag bäst behöver,  
bröstet finnes, där jag hvila skall!



## VÄNNEN ARTURS KORTA KÄRLEKSSAGA

En Norrlandsbild för Idun af OLOF HÖGBERG.

### I.

FOLK HÖRDES stöfla i trappan upp till vindsvåningen, där vännen Artur bodde med gamla änkebor såsom närmaste granne till kråkorna på taket.

Och det var Artur, språkmästaren, grafkrönikeskalden, allmogeadvokaten, universal-snillet och fattigstudenten Artur, "samhällets högst uppsatte man."

Det hus, han bodde i, reste sig som ett vaktorn öfverst på kullen, och där han residerade i öfversta tornrummet, kunde hans hungrande öga kringspana land och stad, bygd och fjärd och allt som fanns inom den eviga norrländska skogsringen, hvilken aldrig släpper ett infångadt offer, förrän den brister mot öppna havet.

Lede frestaren hade fört min vän Artur upp på ett ganska högt berg och sagt till honom, den tunne, gänglige och bleklagde gossen med de skarptänkta regelbundna dragen, de hvassa, hungriga och sugande ögonen:

"Betrakta här, min gosse, ett litet prof på all världen och dess härlighet! Ser du de blåa vattnen, ser du staden, så angenämt och drömmande inbäddad i grönt, med de försedda bodarne, de burgna nusen, de fyllda kassakistorna, de stoppade skafferier, de härliga flickorna med det ystra skrattet, de smidiga rörelserna, den fylliga barmen. Ana vidare allt hvad som döljer sig i vida landsdjupen utanför denna skogsring! Leende dalar, återigen blåa vatten, vinstgivande skogar, härlig, betande och glad boskap och smör och mjölk och korn och kärna och töserna de röda, de barmfylliga och bredroniga och glädtiga. Och allt detta vill jag icke gifva dig, änskönt du dagligen ligger för min fot och tillbeder mig."

Trots detta hänfulla skryt hade frestaren långtifrån det obestridda herraväldet öfver denna själ. Hade vännen Artur haft tillfälle att om sig själf skalda ut någon af dessa inspirerade grafverser, som ortens andra högtuppsatte efter sedvanan fingo vid sitt fränfalle under anförvarters och vänners förundran och rörelse öfver gåfvorna hos den fattige skalden, men utan tanke på något arvode åt honom — om Artur skulle ha skaldat öfver sin egen graf, så hade första strofen kanske blifvit denna:

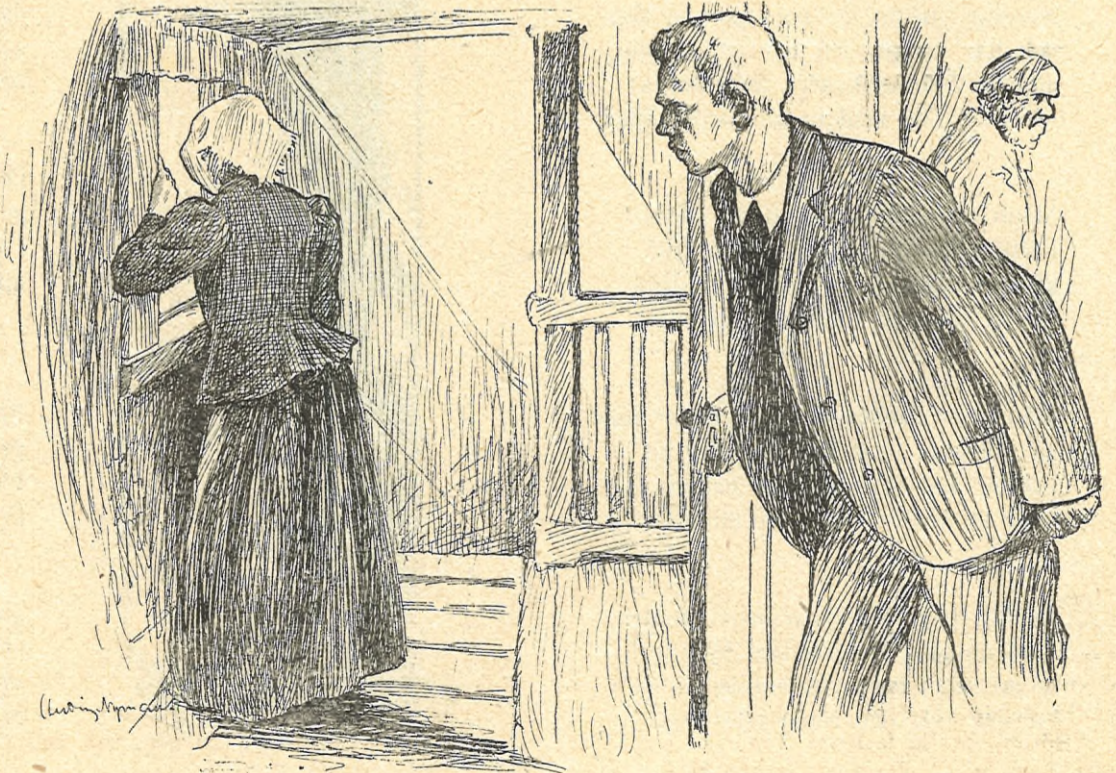
Starka vingar lyfte  
Honom upp mot ljuset,  
Men hans börda tryckte  
Äfven ned i gruset.  
Du, som hvarken börda  
Eller vinge kände,  
Döm ej, stolta syster,  
Döm ej, broder, denne!

Nu en tid bortåt hade bördan icke känts så tung.

Senaste sommar hade Artur som informator på landet blifvit varse en af bygdens döttrar, en torparflicka med finare läggning af både lefnadsglädje, vett och anständighet.

Studenten Artur hade till en början haft vissa brottsliga planer med afseende på flickan, men som han var allting annat än en tekniskt utstuderad, kallblodig och metodisk förförare, så blefvo hans angrepp utan svårighet tillbakaslagna af den lantliga oskulden. Då tog den hedersamma sidan ut sin rätt hos vännen Artur i jämbredd med skaldelynnet. Han började högakta flickan, skriva vers till hennes ära, rent af förälska sig i henne. Och hon å sin sida . . . Ja, kort och godt sagdt, två unga hjärtans väg till hvarandra är nu en gång så pass uttrampad inom skildringen, att den "tränade" allmänheten förstår mig tillfullo, då jag helt naket upplyser, att de hade slutat med att finna hvarandra såsom ett lyckligt par, lyckligt i stundens lycka och i sin fromma framtidstro.

På så vis hade nu frestarens pekande finger förbleknat och hans hänfulla skräfvel mött igenvaxade öron för en tid. Artur kände ej längre afundens gnag så bittert och kände nog lifs-



värme att ej söka förstärkning i konfoniet. Han, den sydländska naturen, som var något af en Demosthenes, en Cicero, en Seneca, en Cyrano, en Voltaire, i jämbredd med åtskilligt af garfvaren Kleon, Spartacus, Danton och Robespierre — denna sydländska natur, som skulle ha känt sig hemma i myrtens, magnolians och cypressens länder, frös ej längre inom den norrländska skogsringen och behöfde ej längre brännvinet som bränsle.

### II

Som sagdt — folk hördes stöfla i trappan, det kom en tafatt knackning å dörren, och gamla morsan, som hade sitt stök vid disken, gick att öppna.

Artur, sittande vid sin fäderneärfda skrif- och studieklaft, ser sin tillämnade svärfar, den burgne torparen Nils Nilsson, träda in, vadmalklädd, nedtryckt, kransskäggit, med djupt nedskurna mungipor och djupliggande ögon. Bakom honom skytmade med runda, plirande ögon i rundt och frodigt ansikte en dum, beskedlig, undersätlig, trygg och trind bondpojke med en röd yllehalsduk knuten under hakan nu i varmaste våren. Men så var det visst en till, ett kvinnfolk, som skytmade ute i farstun, men drog sig undan i sista stunden.

"Nog törs du väl gå in, Stina, då du har gått så när," sade fadern utåt farstun.

Artur, helt upprymd, steg upp och välkomnade svärfarsämnet med en varm handtrykning utan att ge sig tid med den trinda pojken.

"Jaså, är Stina med? Hvarför kommer inte Stina in?"

Utän att afbida något svar öppnade Artur dörren och for tillbaka. Hvad i herrens namn ville detta säga! En hålög, blek, aftärd och förfallen flicka vände hastigt bort ögonen och blef stående bortvänd mot den lilla farstugluggen.

"Vill inte Stina komma in?" — Intet svar, blott en snyftning.

Artur lät dörren stå vidöppen utåt farstun och sporde torparen, om Stina var sjuk på något vis.

"Ja, om jag skall säga som sanningen är, så har det nog varit som en elak sjuka, det har det nog det . . ."

Hvarpå Nils Nilsson blef stående midt i talet, rådlös för fortsättningen.

"Ha ni sökt läkare åt henne eller . . ."

"Ja, det var nog den sjukan, som ingen

doktor kunde hjälpa. Och så skulle vi nog hit och fundera om den delen.“

Artur begrep ännu ingenting. Hans frågande ögon flögo som lärkvingar fram och åter från den ene till den andre.

“Stig fram och sitt ner då, så får jag höra huru det är, om man så visst kunde hjälpa't. Mamma, huru ha vi det med kaffe?“

“Ja, jag skall se till, för vi ha visst en smula brändt kvar,“ muttrade den gamla med en suck.

Då nu den smale torparen och den trinde pojken omsider förmåtts att gå fram och sätta sig på den gamla soffan med det randiga öfverdraget, tog torparfar sakta och betänkligt till ordet med sin skrofliga stämma:

“Si d'är nog på det viset, att det har varit på tok med jäntan, det har det nog de'. Och den, som rår för'et, är nog heller ingen annan än rike gossen här — Lars Bylund är hans namn.“

“Hvad för slag? Den som rår för'et?“ fick stackars Artur fram, bleknad och vacklande där han stod.

“Ja, det vill jag visst inte frångå mig,“ började Lasse grymta med en öfverraskande gäll ton, “men si de' ska' vara bevis först. Jaha, jag nekar inte för något som rättvist är, men si dom får bevisa saka, om dom kan. Jag vill inte veta af något annat än rena rättvisan. Säg mig fri från sanningen det gör jag inte, men hvad Nils Nilsson säger, det får han styrka, om han inte vill fara illa.“

Nu så dags var ställningen klar för stackars Artur, den i vanliga fall så kvicktänkte Artur. Man har så svårt att förstå hvad man icke önskar. På en gång knäsvag och hufvudsvag och kall om händer och armar sjönk han helt mekaniskt ihop på sin stol vid klaffen. Torparfar syntes medlidsamt gripen, morsan vid spiseln fäste en lång, djup blick på sin son. Hon, som stod i farstun, tycktes förstå, att den hastiga tystnaden innebar något särskildt, ty hon hade vänt sig om, och hennes tårade ögon råkade möta den nedbrutnes blick.

“Var snäll och stäng dörren, mamma,“ bad han vekt med en avfärdande rörelse åt stackarn i farstun.

Modern uppfyllde helt mekaniskt hans önskan. Endast den trygge och trinde lunsen med de plirande grisögonen, han som nyss kväkt ur sig den bottenlösa dumheten, satt trygg och oberörd inför allt detta. Han hade den okänsliga dumhetens stora fri- och rättighetsbref att sitta osårbar i denna stund af dödligt stingande tankeuddar i alla riktningar.

### III.

Det gick rundt i den grubblande Arturs hufvud, som stöddes i handen med armbågen mot klaffen. Jo, det var just en sådan, som han hade gått och skonat och ärat och aktat och skrivit vers åt på köpet. Fy för eviga fadren, om han bara hade låtit bli att spilla sina präktiga vers på detta so! Och så var nu hans framtidstro grusad, trampad och förstörd af detta motbudande nöt i människohamn!

“Hörnu, snälla farbror! Jag blef rakt som klen i en hast. Farbror har kanske lite' konfonium kvar i flaskan där, som sticker upp ur

fickan. Kära, var snäll och låt mig få en tankeställare!“

“Jag tog just med mig flaskan, i fall så var, att den enkla varan skulle behagas,“ svarade torparen välvilligt.

Artur fick sin tankeställare. Det var otroligt, hvad den värmdes och livvade. Han kände sig strax som en annan människa, återställd i hufvud och hjärta. Ja, de finge säga hvad som helst om nubben, men bra var den att få i många vändningar.

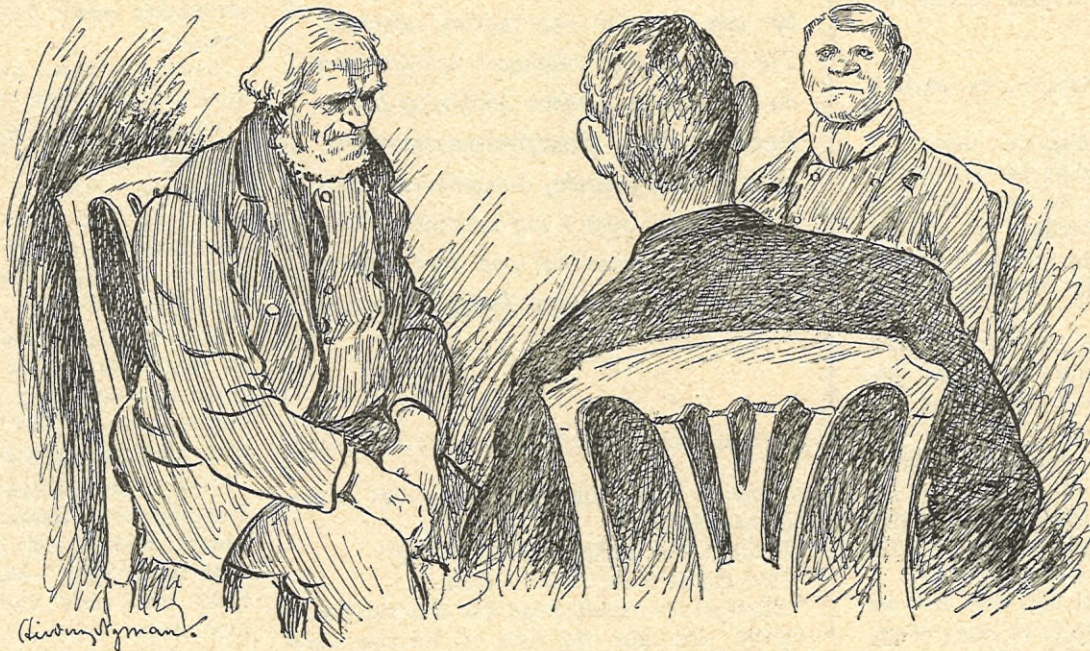
“Tack, farbror! Den gjorde mig riktigt godt,“ erkände Artur med tindrande ögon. “Kors, hvad den gjorde mig godt! Nåå farbror, får jag nu fråga en sak: Är det i förväntande eller har det redan skett?“

“Gossen är redan född och döpt till det meriga, döpt till Artur.“

“Jo jag tackar jag!“

“Si hon gaf sig inte med något mindre. Det var nog andra namn på fråga, men hon skulle prompt ha gossen döpt till Artur.“

“Nå, men hör nu på en sak till. Jag har hela vintern skrivit till Stina, och hon har svarat bref för bref, men inte så mycket som ett smack om detta. Jag mår bra intill skrifer-



vande dag och önskar dig detsamma goda. Så har flickan skrivit hela tiden. Huru skall jag förstå detta?“

“Joho, si det kan en nog förstå,“ harklade torparen till svar. “Si det var nog ledsamt att skriva om rätta ställningen och inte heller så lätt för den oöfvade. Hon höll nog på leta i brefställaren vår, såg jag, och lånte en annan till gårds för räksten, men där fanns nog ingen uppställning af det slaget. Sedan är det nog inte den tankeförmågan i kvinnfolken, att de hitta på något nytt själfva. En oförmåga var det, men ingen falskhet.“

“Nehej, ingen falskhet är det i Stina, för jag har då mången gång hört henne tala godt om herr Artur,“ betygade äfven Lasse obesväradt.

“Jaså, till och med det!“

Artur började finna saken nästan humoristisk. Han tog sig en ny tankställare ur gubbens flaska och fortfor sedan i nästan vanlig affärstont:

“Ni skulle hit och fundera om något, tyckte jag?“

“Jaha, vi skulle liksom hit och fundera, ja,“ medgaf torparen och stannade brydd.

“Hvarom då?“

“Ja, si d'är ingen annan än gossen här, som rår för den bedröfliga ställningen, och det erkänner han nog själf!“

“Ja, jag vill inte frångå mig, hvad rätt och

skäligt är, men si de' får allt vara bevis först!“ grymtade Lasse.

“Hvad vill nu detta säga?“ undrade Artur. “Är det Bylund, som ställde flickan på tok, eller är det inte Bylund?“

“Ja inte vill jag precis undskylla mig på någon annan heller.“

“Det vill säga Bylund rår för'et då?“

“Det vill jag inte precis frångå mig, men bevis först bara!“

“Men då Bylund nu erkänner, så är ju all bevisning öfverflödig.“

“Ja det ska' vara laga bevis och rena rättvisan först. Hvad rätt är frångår jag mig inte, men jag vill höra rättvisan först.“

Artur förstod inte. Han såg tomt undrande på torparn, och så inföll denne:

“Som det är med den här gossen, så är han inte precis onsk och illvulen i själ och hjärta, men han har då en så obotligt klen tankeförmåga. Ja, just så där har han gått på hela tiden. Han erkänner saken, men ändå ska' de' vara bevis på'n.“

“Jaha, bevis vill det vara!“ vidhöll Lasse.

“Han är så korttänkt, denna gosse, att det står inte till få något förnuft i honom. Men nu har han likväl samtyckt, att vi skulle in till herr Artur och fundera.“

“Jaha, vi skulle liksom hit och fundera med herr Artur om detta här,“ medgaf äfven Lasse.

Artur betänkte sig en stund inför detta obotliga fall af dumhet och hade sin plan färdig.

“Svara mig nu uppriktigt på ett par frågor, Bylund!“

“Jaha, mer än gärna!“

“Bylund vill ju ovillkorligen ha bevis?“

“Jaha, det vill jag!“

“Då finnes ej annan råd än stämna Bylund till tinget, ty endast där

kan bevis förebringas.“

“De' få dom gärna göra, men rätt och riktigt ska' allt gå till.“

“Nå, tänker Bylund neka sig fri vid tinget nu då?“

“Nej annat slag! Jag tar på mig hvad rätt och skäligt är, men bevis ska' de' vara, och allt ska' gå lagligt tillväga. Dom får bevisa saken först, och någon orätmätig karl är jag inte.“

Huru skulle man bete sig inför detta fall?

Hålla en längre föreläsning och ändå ej få den enkla saken klar för den tjurige dumskallen? Ånej, Artur fick en af sina idéer och på köpet en sådan, som mättade honom med jubel invärtes.

“Saken är ju mycket enkel“, förklarade han. “Först skrifer jag ut en stämmingsansökan åt Nils Nilsson i egenskap af Stinas förmyndare.“

“Men så ville jag äfvenså ha något skrifterligt att framvisa,“ afbröt Lasse.

“Javisst, och detta skrifterliga är ju att Bylund icke nekar för faderskapet?“

“Nehej då, det gör jag visst inte!“

“Däremot fordrar Bylund bevis?“

“Jaha, det gör jag.“

“Och yrkar ansvar på Nils Nilsson för obesvisad sak?“

“Jaha, det gör jag! För rätt skall rätt vara, och jag vill bara gå mina lagliga vägar fram utan orätmätighet.“

Torparn satt och skruvade på sig, oförmö-

gen att begripa detta. Mor och son växlade en fyllig blick af dess bättre samförstånd. Artur, färdig att explodera af skratt, ritade skyndsamt ihop de två inlagorna och läste upp dem.

“Detta hörs vara regält och riktigt skrivet,” trodde Lasse. “Men tror nu herr Artur också, att jag vinner på detta skrifterliga?”

“Jag har ju skrifvit alldeles som Bylund ville ha’et.”

“Jaha, nog hörs det vara regält skrivet, men hvad tror herr Artur att domarn dömer på detta?”

“Det blir utslag vid tingets slut.”

“Men blir det också rena rättvisan?”

“Jaha, det kan Bylund slå sig i backen på!”

“Då är jag nöjd och vill betala, hvad det kostar!”

“Det blir bara 5 riksdaler!”

“Jaha, det betalar jag gärna, då det är regält och riktigt skrivet,” tyckte Lasse och likviderade genast.

Nu måste torparn ge luft åt det grubbel, hvari han suttit en stund bortåt.

“Får jag nu säga min uppriktiga tanke om detta?” började han.

“Var så god, farbror!”

“Ja, si inte kan jag få i mitt hufvud, att detta är rättmätigt.”

“Hvad för slag då?”

“Jag menar, hvad herr Artur nu har skrifvit åt gossen här.”

“Hvad är det för orättmätighet i detta?”

“Ja, skall han få skrifterligt på, att han erkänner allt, men ändå vill ha bevis af mig? Och så ska han få skrifterligt på, att han yrkar ansvar på mej? Jag påstår i högsta grad, att detta är orättmätigt skrivet af herr Artur.”

“Lugna sig, farbror, och lita på mig, som begriper detta. Hvad jag har skrifvit åt Bylund är så beskaffadt, att det blir utslag och rättvisa på eviga rapport.”

“Ja, detta är regält och rätt och riktigt,” trodde Lasse.

“Men är inte allt detta skrivet mot mig, som har den rättmätiga saken på min sida?” vidhöll torparn.

Ja, nu begrep denne till slut inte mer än Lasse. Allt skrifterligt hade ju en slags öfvernaturlig trollkraft öfver rättvisans gång. Huru vanvettigt Lasses tänkesätt än var, så länge han bara pratade, så var det något helt annat, när hans galenskap kommit på papperet. Då var det skrivet och — “hvad jag hafver skrifvit, det är skrivet”, sade Pilatus. Slutet blef att torparn måste ha något motskrifvet, och det fick han gärna, så onödigt det än var. Artur gjorde som vissa läkare, då deras friska patienter ovillkorligen skola ha något från apoteket. De få lite socker med lindrig tillsats af gentiana, och så är den saken bra.

“Hör, farbror, är det någon särskild orsak, att Stina följde med?”

“Ja si, jag tyckte nog, att hon borde vara med för den händelse, att någon upplysning kunde behövas af henne nu vid skrifningen.”

Allt var nu färdigt, och morsan hade också kaffet i ordning. Stina i farstun bjöds stiga in och dricka sin kopp, men kunde ej förmås därtill.

Då gick morsan dit med sin bricka . . .

#### IV.

Torparn och Lasse stodo mot hvarandra vid rätten. Stämmingsyrkandet upplästes, och Lasse tillspordes:

“Nå, erkänner du nu detta?”

Lasse framlämnade helt trygg sitt skrifterliga. Detta föredrogs. Domaren, nämnden och allmänheten höllo på att drunkna i skratt. Den

## Till Iduns alla läsare och vänner

*riktas härmed en värdsam uppmaning, att de, hvar i sin krets, ville stödja oss i våra sträfvanden att genom Idun tillhandahålla de svenska hemmen en gedigen, innehållsrik och alltigenom nationell familjetidning. Vi våga hoppas, att dessa våra bemödanden redan skola vara så uppskattade, att Iduns 21:a årgång, hvilken vi ha glädjen att kunna begynna så väl rustade, också må komma att betecknas af ett mäktigt uppsving i prenumerantantalet. Angående den nya årgångens innehåll hänvisa vi för öfrigt till den å sidan 654 införda anmälan. Till våra läsares ytterligare bekvämlighet ha vi låtit detta nummer åtföljas af blanketter för postprenumerations förnyande, användbara såväl i landsorten som i hufvudstaden. Den rätta tiden är just nu inne, helst före jul och de många helgdagarne!*

förstnämnde fick tillkämpa sig nödigt allvar, innan han fortsatte:

“Hvilken har skrifvit detta åt dig?”

“Det gjorde herr Artur i sta’n.”

“Begriper du också hvad här står skrivet?”

“Jaha, det gör jag fullt ut, för han skref bara som jag ville ha’et.”

“Erkänner du alltså faderskapet?”

“Jaha, det gör jag fullt ut, men bevis vill jag höra först!”

Och sedan nämnden intygat, att Lasse vis-

serligen var rustad med klena gåfvor, men likväl med fullt förstånd, dömdes han genast att betala.

“Är detta rena rättvisan nu då?” undrade Lasse.

“Jaha, det är rena rättvisan, de’ du!”

Och den ohjälplige dumbomen Lasse var visst icke någon orättmätig karl, så snart han fått höra rena rättvisan. Klen tur hade han för resten med sina frierier, och rätt snart dugde torparflickan som hustru åt honom. Genom detta gifte kom äfven torparn i mycket god ställning.

En vinterdag mötte han på stadsgatan Artur, som var penninglös, bekymrad, ruggig och frusen.

“Farbror minns, att jag inte tog ett kronans öre för processhjälpen där,” påminde stackars Artur. “Vill nu farbror vara så snäll och låna mig en tia?”

“Nehej, det gör jag inte!” afsnäste torparen nästan argt. “Jo, det var en hjälp att tala om! Visst vann jag på eviga momangen, änskönt han gaf sig att skriva mot min rättmätiga sak. Ja, hvad jag aldrig kan förstå, var att han skulle ge sig att skriva mot min rättmätiga sak. Och så komma nu och låna pengar!”

Lasse, svågern, hade kommit tätt efter och hört hvarom fråga var.

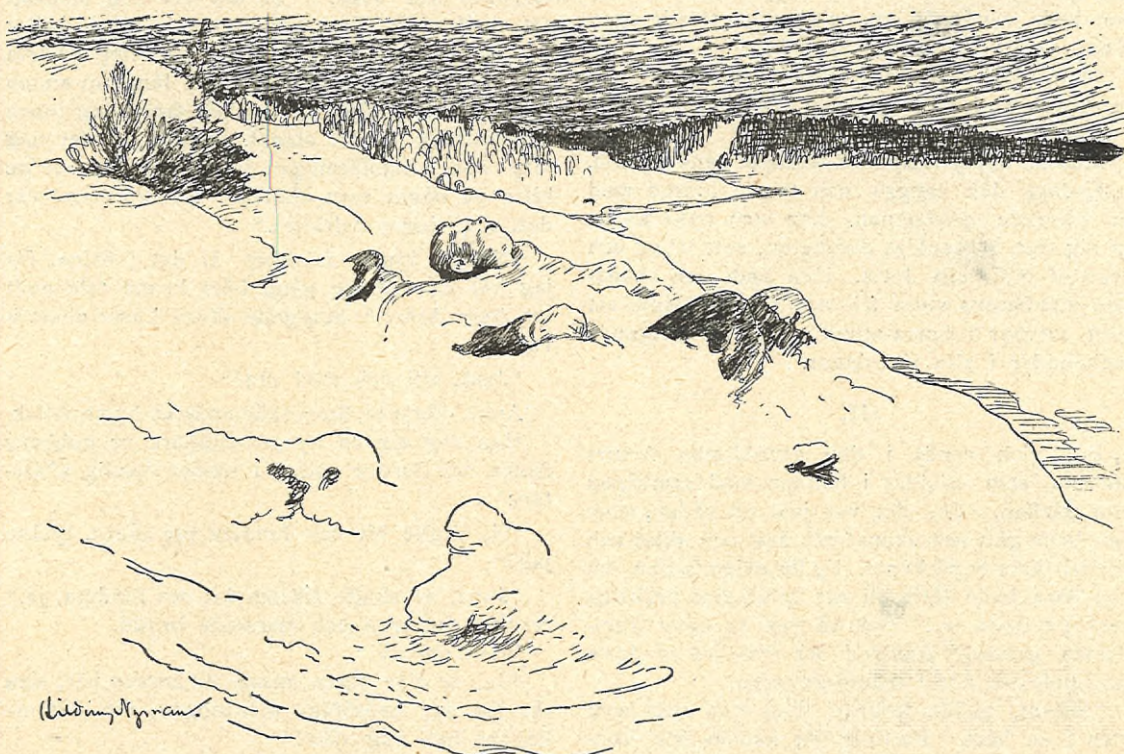
“Nog kan väl jag hjälpa herr Artur åtminstone så pass som det,” tyckte han och tog upp plånboken. “Någon särskild kraft var det nog inte i det han skref, och tappa fick jag, men bara hvad rättmätigt var. Det hade nog varit sämre, om han hade skrifvit så kraftigt, att jag hade vunnit.”

Den frysande vännen Artur tackade hjärtligt för lånet och detta förstående hjärtelag. Så skyndade han i väg med tian till de värmande tankeställarne. Det var nu så kallt, så kulet inom den snödränkta skogsringen.

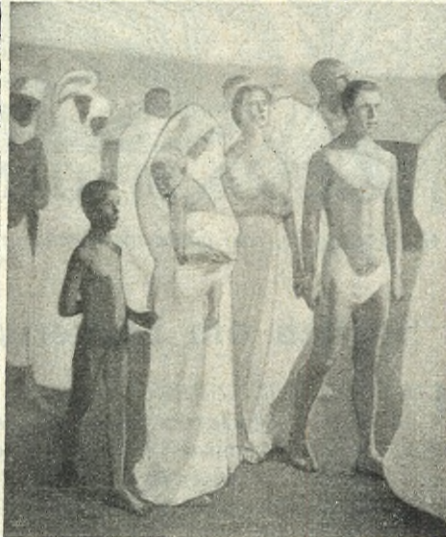
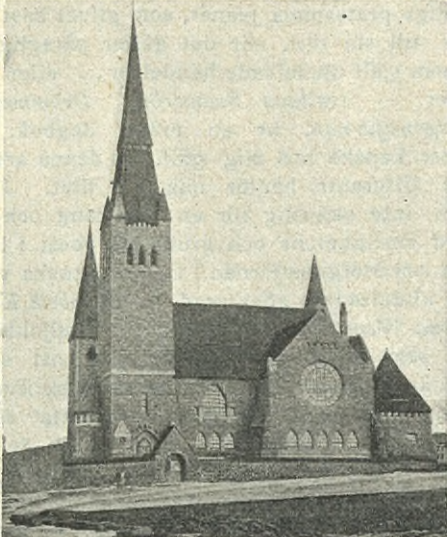
Han frös slutligen ihjäl inom denna ring. Tankeställarne förmådde slutligen ej värma, de endast brände, och bränslet — det blef stackars Artur själf. Men en tid hade äfven han trifts och varit varm inom skogsringen förutan dem.

En helt liten tid . . .

Skottsund den 23 sept. 1907



# JOHANNESKYRKAN I TAMMERFORS EN MÄRKLIG TEMPELBYGGNAD



**SISTLIDNE SOM-MAR** invigdes Johanneskyrkan i Tammerfors efter att ha erhållit en konstnärlig utsmyckning, som endast kommit få tempel till del. Den finska tidningen "Hufvudstadsbladet" skref efter invigningen följande: "Johanneskyrkan står som en ljusets och ardens fridlysta plats midt i den moderna fabriksstadens lystna äflan, där grotte-kvarnarnas slamrande hjul bedöfva öronen och med infernalisk suggestion



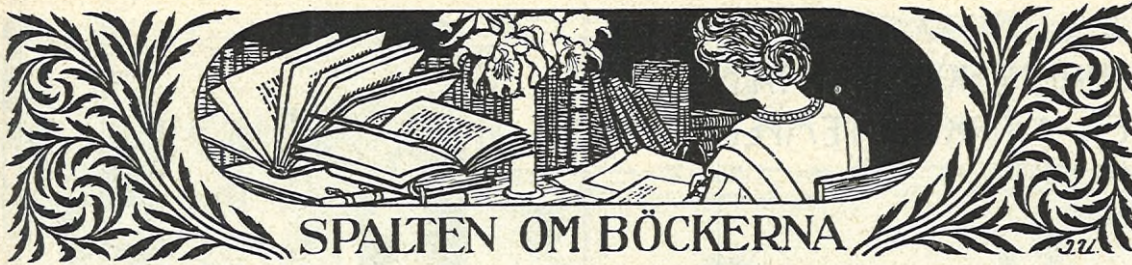
arbeta på att fånga människornas själar för trældom och komma dem att glömma lifvets ljusa, sköna och ideella områden. Kyrkan är sådan, icke därför att prästerna i den skola predika för allt folket sina fördomar, utan på grund af att denna byggnad är en konstnärlig omgifning för skön konst." En svensk, som under en resa i Finland sett skisserna till kyrkans målningar, meddelar här nedan sina intryck af desamma.

I HELSINGFORS har nyligen hållits en utställning, som väckt stor och berättigad uppmärksamhet. Det är konstnärerna Magnus Enckell och Hugo Simberg, som utställt skisserna till sina målningar i Tammerfors nya kyrka. Enckell har målat altartaflan, som är 10 meter lång och 4 meter hög, och han har tagit bibelns skildring af uppståndelsen till motiv. De ur jorden återuppståndna människorna draga fram i en lång rad. Främst i tåget går en ung man och en ung kvinna hand i hand, hon i en skir ljusblå dräkt, han naken, båda ha förklaringsens skimmer öfver sina ansikten. Närmast kommer en moder med sitt barn på armen och ledsagd af en naken gosse. De nu nämnda figurerna uppta taflans högra parti. Den vänstra delen upptages af åtta figurer, som ljusbländade, just vaknat uppur dödens slummer. Simberg har målat läktarbalustradens dekorativa fris, äfven den utförd al fresco. Det är naturligtvis en symbolisk tanke i den stora gröna guirlanden med rosorna och törnet. Den gröna guirlanden

är lifvets ström, och rosorna äro händelserna i lifvet. De omedvetna barnen bära guirlanden så som människor af olika temperament och lynnen bära sitt öde. Om vi se på de olika gossarne går en af dem rak med käck gång och bär sin börda på starka skuldror. En annan går böjd och nedtyngd, en försiktigt famlande. En har tappat sin ros och kan ej få fatt på den. En har fått en törntagga i handen och riktar hela sin uppmärksamhet därpå. Under se några framför sig, andra ta själfva lifvet i sin hand och släpa beslutamt guirlanden med sig. De nakna barnen som äro ypperligt modellerade, afteckna sig mot en violettgrå fond, som i hvardera ändan af frisen avslutas af ett lätt antydtt landskap. Klart är att dessa målningar skulle framkalla en liflig diskussion; partier bildades för och emot, prästerskapet hörde till motståndarne, men den ungdomliga rörelsen i den lifliga industristaden Tammerfors genomdref målningarnas utförande, och hela Finland är nu stolt däröfver. Etzel.







Hrr förläggare, som önska nytkomna arbeten anmälda, behagade insända två ex. af desamma till redaktionen af Idun.

## Spalten om böckerna.

**AUGUST STRINDBERG** har gifvit ut tre böcker i miniatyrformat, *Pelikanen* och *Brända Tomten*, kammerspel, opus IV och II, samt *Taklagsöl*, *Syndabocken*, två berättelser. De förstnämnda ha uppförts på Intima Teatern, där jag icke sett dem. Kritiken har varit mindre nådig. Vid läsningen kan jag dock ej finna annat, än att dessa små spel i sin stämning af spöklik fasa verka högst suggererande om de lifsformer Strindberg ser och ger oss, onskans och vedergällningens, plågans och befrielseångrens. Mästarehanden är alltjämt mästarhand, om också sinnet alltmörkt vikt sig inåt, i ofvisligt grubbel öfver alla tillvarons elaka drömmar. Som ur en dröm komma också många af replikerna, särskildt i *Brända Tomten*, som lämnar kvar ett intryck starkt som efter en marrikt. — Är det inte rysligt att lefva? frågar stenhuggarn, en af styckets personer. Främlingen svarar (med handen för ögonen):

— Jo! Det, är, öfver, all, beskrifning, rysligt. Stenhuggaren: jag vill inte lefva längre... Främlingen: måste! (Paus) måste!

Och några sidor längre fram tala frun och främlingen. Frun frågar:

— Tycker ni aldrig det är roligt att lefva?

Främlingen: Jo visst; men äfven det är en villa. Jag skall säga er, min svägerska, att när man är född utan hinna på ögonen, så ser man lif och människor så som de äro... och man ska vara en gris för att trifvas här i sörjan. När man sett sig mätt på de blå dunster, så vänder man ut och in på ögonen och tittar sig själf in i själen. Där finns verkligen något att se på...

Frun: Hvad ser man där?

Främlingen: Sig själf! Men när man sett sig själf, så dör man!

Frun (håller händerna för ögonen.) (Paus.)

Mina läsare få ursäkta mig att jag gör så långa citat, men Strindberg tolkar själf bäst Strindberg. — Af de två berättelserna i den tredje lilla boken är den skarpa och roliga *Syndabocken* bekant för Iduns läsare och *Taklagsöl* en bekantskap att göra, en vemodfullt och stillsamt berättad lifshistoria, förlagd till en febersjuks sista fantasier.

*Henning von Melsted* har efter en ganska lång tystnad åter kommit med en stor roman *Milla*. Den behandlar ett kvinnoöde, ett ämne kring hvilket Melsted med förkärlek rör sig. Han intresseras af kvinnorna och deras väsende dolda motiveringar för lifsformerna. Han är

ingen kvinnornas riddare och det finns ingen högre värmegrad i hans skildring, men där är en uppmärksamhet, intensiv och fängslad som hos knappast någon annan af våra moderna författare.

Milla är en helt ung kvinna, då boken börjar — en smula planlöst med en annan person, som sedan alls ingenting har med bokens gång att göra. Hon är skön, men rätt odeciderad, utan intressen, utan tycken. Under de första sidorna blir hon förlofvad med en löjtnant, men snart därpå är hon gift med en annan, en godsägare. Så lär hon känna den tredje, Hans, och nu komma vi till nya sidor med bjärtare färg, kärfvare ton, hvilka lyckligt aflösa kåserandet om väsentligt och oväsentligt, som hittills fått upptaga oss. Hans blir Millas första verkliga kärlek. Hon skiljer sig från sin man och blir hans hustru — ett kort äktenskap, som brytes af mannens död. Milla är ensam med ett barn ur andra giftet och bokens två tredjedelar återstå. — Nu följa för läsaren en rad af bekantskaper, porträtt tecknade härifrån och därifrån, hemma och ute — Milla vistas nämligen åratals utomlands. Hon har upplevelser. De komma och gå som ljusbilderna på en annonstafla. På det hela taget är erotiken det enda centrala i Millas lif, och så snart vi ha kännigen af denna röda tråd, är berättelsen stark och fängslad. Hon gör ett egendomligt frånvarande intryck, den unga kvinnan, i denna irring mellan händelser och män, medan barnet helt lämnas i främmande händer. Detta sista drag verkar bestämt patologiskt och bärs inte af de skäl Milla själf advocerar med. Kvinnoödet Milla är ett fall till de många rotlösa, sysslösa, männens gifna rof utan att vara offer — och det är gifvet med så många starka och kunniga sidor, att de icke tillåta intresset att slappna inför de mindre betydande.

Jag kunde misstänkas för att taga upp *Hjalmar Söderberg: Det mörknar öfver vägen* för kontrastverkans skull! — Hjalmar Söderberg sysselsätter sig icke med kvinnorna som sådana, och heller icke med männen som sådana. Hans behärska, på samma gång försynta och distinkta stämman talar till oss med en kunnighet om lifvet och en mogen resignation inför dess öden, som gör oss själva älskvärdt klokare så länge vi äro i hans sällskap, och kanske ännu längre. Den som en gång lärt att hålla af Söderbergs diktning förblir honom trogen. Till detta kommer också, att han är så utomordentligt rolig, kvick på sitt eget lätt skeptiska sätt, och en konstnär af första rang inför ordet som material. *Det mörknar öfver vägen* är en samling små noveller, delvis redan tryckta, och alla så Hjalmar Söderbergska som man kan önska.

*Anna Branting* har en liten reseskildring, *Romresan*, mycket personlig och just därigenom vinnande. Det är verkligen en angenäm bok med dess ton af absolut otvungenhet, abandon och godt humör. Icke ens den förfärliga rötmanadshettan eller malariafebern förmå stäcka detta, och förf:s lifsglädje och nöje af resan meddela sig ofvisligt till den tacksamma läsaren. Om några böcker till skall jag fatta mig

kort. *Mari Mihi: Junkern utan land* och andra berättelser, presenterade i författarens vanliga, vänligt pratsamma manér, som gifvet bäst kommer till sin rätt, när det gäller påtagligen af honom själf upplefvade händelser.. eller bagateller. — *Gustava Swanström: Drömmen om Morgonstjärnan*, ur en prästs dagbok. Det ligger kanske hos mig själf, att denna art hänförd litteratur hänför mig rätt litet. Jag är dock inte okänslig för en viss tung och inåtvänd enslighetens och grubblets poesi i *Drömmen om Morgonstjärnan*. Den är ganska vacker och alldeles inte affekterad. — *Elisabeth Kuylenstierna-Wenster: Ädelt vildt*, en familjehistoria, har rakt intet med verkligheten att skaffa. Det är en roman, som — nog så välskrifven — ansluter sig till en del tyska, "omtyckta" sådana af Marlitt, Heimburg o. s. v. Och detta är synd. Jag vill minnas ansatser i tidigare saker af Elisabeth Kuylenstierna, som pekade på möjligheter i en annan riktning. — *Percival Gibbon: Fru Grobelaar*, öfversättning af Vera von Krämer. "Man nämner," heter det på baksidan af boken i ett utdrag ur en anmälan, "Percival Gibbons namn vid sidan af Kiplings". Detta är väl ändå något förhastadt! Men fru Grobelaar är likvisst en bekantskap som inte hör till de alldagligaste. Man sitter gärna med i den lyssnande ringen kring den gamla boerfrun och hör hennes många historier ur lifvet därtill i alla dess primitiva och hänsynslösa former. Våra värdebegrepp omsättas och växa ut på ett hälsosamt sätt, och om vi emellanåt önska att den tappra gamla frun lärt att uttrycka sig något mera koncentreradt, är detta dock ingen alltför tyngande anmärkning.

*Högvalla* slutligen, af *Helena Nyblom*, som bekant Iduns prisbelönade roman i två delar, har nu utkommit i bokhandeln.

Utän direkt sammanhang med det föregående må nämnas och anbefallas *Skämbilden och dess historia i konsten*, *Carl G. Laurin*, som skall utkomma i omkring tjugo häften. Arbetet skall prydas af mer än fyra hundra illustrationer, af hvilka ett tjugotal bilder i färg. Ämnet i och för sig och Laurins förfarna och kvicka penna göra förväntningarna spända och hoppfulla.

MARIKA CEDERSTRÖM.

## Barn- och ungdomsböcker.

VII.

SÄKERT ÄR det få kulturländer, där målare och tecknare af rang med sådant intresse arbeta på barnlitteraturens område som hos oss. Men följden är också den, att våra barn kunna få konstnärligt illustrerad litteratur. Och huru mycket ligger ej i detta ord!

Af årets ny bilderböcker intaga *Ottilia Adalborgs "Bilderbok samlad ur barntidningar"* och *Elsa Beskows "Olles skidfärd"* hedersrummen. *Ottilia Adalborgs Bilderbok* innehåller, såsom titeln anger, teckningar, som under årens lopp förekommit i barntidningar. Men man blir glad att få dem samlade till ett helt. — Nytt är företalet, "Ritfunderingar". Det är friskt och muntert samt hållet i förträfflig barnstil. — Att vidare tala om illustrationer eller textinnehåll torde vara onödigt, då såväl de briljanta, humoristiska teckningarna som den roliga texten af A. M. Roos, Forsslund och målarinnan själf äro väl kända. Det är en sådan bok, som bör kunna gå i arf från den ena generationen småttingar till den andra, ty den blir aldrig gammal.

"*Olles skidfärd*" kommer säkert att väcka minst lika stor förtjusning hos våra småttingar som dess mycket kända föregångare. Hvilka utomordentligt vackra, pigga, roliga och karaktäristiska typer ger ej fru Beskow oss här! Hur dräpligt är ej "fru Tö" tecknad, och hvilken humor hvilar ej öfver lille Olle, när han står där och bugar djupt, djupt inför vinterkonungen! — Texten är ganska rolig och lämpad för barn. — En ypperlig julgåfva till småttingar — och gamla människor, ty de senare ha nästan lika stor glädje af boken!

En annan vacker bilderbok, som nu föreligger till det billiga priset af 1: 25 pr del, är A. M. Roos' förtjusande "*Gräshoppans visor*" med teckningar af E. Beskow.



## Köp Vänersborgs Balskor!

Bästa svenska fabrikat!

Lättal Elegantal Hållbara!

Hvarje sula stämplad med vidstående fabriksmärke. Tillverkas som speciellt efter Wienermetod af

Aktiebolaget

A. F. Carlsson Skofabrik, Vänersborg

Försäljes i minnt hos de flesta skohandlande i riket.



"Sommarby och Vinterskär" med text af Sigrid Elmblad och illustrationer af Lotten Rönquist kommer säkert att locka fram många glada skratt. — Texten är treflig och teckningarna fulla af lif och munterhet.

När man ser Aina Stenbergs "Sagan om Hans och Greta" med illustrationer hållna i klara, vackra färger, kommer man ihåg de fula, tyska upplagor af denna saga, som funnos i ens barndom. Hur mycket bättre smak borde ej vår tids barn få! — Nya idéer och uppslag samt ej så litet dekorativ styrka finner man i Vicken v. Posts "Snöflingornas Saga". Förtjusande äro särskildt teckningarna "Snöflingossarne bege sig till jorden" och "Snödropparna".

Angående dessa båda böcker kan man emellertid ej undertrycka en fråga. Hvarför inte berätta hela sagan på prosa hellre än att ge de små mindre goda verser?

Hvad jag inte kan förstå, är förlaget Ljus' smak att ge ut "Buster Brown och hans hund Toby" såsom bilderbok för barn. Text och teckningar — de senare ypperliga — äro af den kände amerikanen Outcault och ha förekommit i bl. a. Newyork Herald's söndagsnummer. Att de roa vuxna människor och locka dem till skratt må så vara, men hvarför i all världen skola våra svenska barn undfagnas med alla de gemenheter detta lilla öfverklassliga pojks-frö hittar på? Ty det ligger visst icke bara okynne och pojkkaktighet i botten på upptågen, utan ordentlig gemenskap. Eller hvad sägs om att Buster, för att hämnas på modern, som straffat honom, fäster ett stort plakat med påskrift "Hon är otäck" på ryggen på henne och sedan sedigt och fromt vandrar med henne på gatorna och stora gången upp i kyrkan?

Ett par andra bilderböcker, som jag på grund af de ytterst groteska illustrationerna och den mindre värdefulla texten ej vågar rekommendera är "Nordanvindens minsta pys" och "Stortrollet i Brummelberg".

Det kanske allra mest glädjande förhållandet med afseende på våra konstnärer och barnlitteraturen är emellertid, att äfven våra barn från mindre välbärgade, ja fattiga hem äro i tillfälle att få de bästa möjliga. Hedern här af tillkommer i väsentlig grad tvåne förlag, hvilka, synes det mig, knappt blifvit tillräckligt uppskattade för denna sin fosterländska gärning. Det är Folkskolans barnlitteraturs och Svensk lärartidnings förlag. Jag frågar mig, hvar utom i Sverige det finns möjlighet för barn att till 65 och 60 öre (Guldslottet, Fågeln blå), 50 öre (Sagas julbok, Tock-tock), 25 öre (Julklappen, Jultomten, Lilleputt), 20 öre (Silfverhvit), ja, 15 öre (Trisse, Tummeliten) få böcker eller jultidningar med illustrationer endast af framstående tecknare? Många af akvarellerna och teckningarna äro också sådana, att de försätta t. o. m. en af barnböcker öfverhopad recensent i jul- eller sagostämning, så t. ex. Vakt på julaftonen af Johan Tirén i Jultomten och Greta far till Sagoland af Jenny Nyström i Julklappen. En rarare mamma och lilltös än Gerda Tirén tecknat i sistnämnda tidning får man leta efter, och något roligare, friskare, näpnare än E. Beskows "Lisas framtidsplaner" i Jultomten vet jag mig knappt ha sett. Så högt som illustrationerna nå i allmänhet ej textbidragen — hvad man saknar är verklig genialitet —, men detta kan ej tillräknas förlagen, som anlitat våra främsta förmågor på sagans och barnberättelsens område. — Det borde nu vara en hederssak för föräldrar att uppmuntra dessa rent svenska företag. Hade vi ej haft denna goda billiga jullitteratur, så hade vi säkert varit öfverlyupna af dålig billig tysk öfversättningslitteratur.

Sagosamlingar, Alfvalen I, II, andra uppl. Säkert är det många ljusa barndomsminnen, som dra förbi den äldre generationens syn, då detta namn nämnes. Hur har man ej njutit af de vackra, litet vemodiga tyrolersagorna! Såväl öfversättning som illustrationer verka litet ålderdomliga, men detta stör knappast. — En förtjusande sagobok, som också kommit ut i ny upplaga, är Eugénie Beskows "Sagor och äfventyr". I denna finnas verkliga pärlor, så t. ex. berättelsen "Jultormor". — Äkta sagostämning hvilat också öfver "Prinsessan från Björkeberga" af Julia Stadius. Några osvenska (finländska) konstruktioner förekomma emellertid här och där.

Helt andra äro Carl Ewalds sagor. "Tvåben" handlar om hur människan, Tvåben, i tidens begynnelse fick herraväldet öfver jorden och allting därpå och hur hon småningom äfven får naturkrafterna i sin tjänst. Mycket lärorika i naturkunnehetsväg äro också författarens "Sannsagor". Sanning och realism präglade starkt de båda böckerna, och nog böra våra barn bli kloka af dem. Jag kan emellertid ej hjälpa, att jag något stöter mig på den bristande värmen i dem. — Formen är alldeles förträfflig.

Bland svenska berättelser för mindre barn märkas "Solviksbarnen" af M. Bråkenhjelm och "Kalle Hjelm's barndomsminnen" af C. O. Berg, den förra en rätt vanlig slags barnbok, den senare bra nog tyngd af moraliska och religiösa tillämpningar — Ny upplaga af A. Kerfstedts kända samling berättelser "Små och stora" finnes äfven.

Af öfversatta berättelser för barn märkes Helene Lassen's "storumen och Lillvoven," lik hennes föregående skildringar, frisk och ganska rolig, samt Wiseli finner

rätta vägen — en af den välkända författarinnan Johanna Snyris böcker.

Bland de s. k. äfventyrsböckerna märkas "Samba" af Herbert Strang, "Röda nejljan" af baronessan Oreyz och "Genom vilda Kurdistan" af Karl May.

"Samba" är burens af flammande indignation öfver de hvitas utslagningssystem i Kongo. Hjälten är en engelsk yngling, som ställer sig på de svartes sida och utför underbara — delvis omöjliga — bragder, därvid troget understödd af en negergosse, Samba. Med undantag för hjälten gäller det som regel, att alla de hvita äro till själens svarta, under det förhållandet är omvänt, hvad de svarta beträffar.

Öfversättningen är i allmänhet god, men på sid. 33 förekommer ett besynnerligt uttryck — "hvilkas grymhet ryktades öfver hela landet."

"Den röda nejljan" är en mycket spännande historia från franska revolutionens tid. Med tillhjälp af några vänner räddar hjälten, en engelsman, franska aristokrater undan skräckmännen. — Egendomligt nog tycks förf. ej ha brytt sig om att skaffa sig fullt exakta uppgifter om en del data och förhållanden, som beröras i boken. Oriktigheterna störa ej egentligen, men äro ju fullkomligt onödiga.

Ett par friska och roliga böcker för flickor, som synas mig höja sig öfver den vanliga pensionsboknivån, äro "Ute i världen", och "Hetty i London" af Mrs George de Horne Valzey. — Af den fina och själfulla författarinnan K. Douglas Wiggins finns en ny bok "Nya historier om Rebecka från Solbäcken", men som den kommit mig helt nyss tillhanda, är jag tyvärr ej i tillfälle att yttra mig utförligt om den. Detsamma är förhållandet med Toti af A. Bentramelli samt med trenne böcker från Norstedts förlag, "Asmus Sempers ungdomsland" af O. Ernst, "Nanki-Poe och boxarne" af A. Lobedanz samt "Pojkdag" af B. Lie, af hvilka den förstnämnda emellertid mer torde lämpa sig för vuxen ungdom och äldre personer än för barn.

MARIE LOUISE GAGNER.



SVENSKA TEATERN. August Strindbergs ungdomsskådespel och dramatiska snilleverk "Mäster Olof" är åter framme i ramplyset, till njutning för en hvar, som, halfkväfd af dagens unkna luft, längtar efter san-

4711

Eau de Cologne

är sedan mer än 100 år känd som bästa Kölner. fabrikat för sin friskhet och idealiska vällykt. 4711 emottages alltid med glädje.

Extra förpackningar för Julen.

ningens och rättfärdighetskraftens bitande nordan. När man nu lyssnar till dessa repliker, hvassa som svärd och fräsande som ljungelden, önskar man att Strindberg åter vore tjuvärd och kunde ge vår dramatik ett skådespel, hvart det tjugonde seklets Sverige kunde spegla sitt fula, tillslödade ansikte. Och funnes också i detta stycke en Gerdt bokprantare, skulle hans replik: "sikta mot skyn och du träffar skogsbrynet" antagligen få denna formulering: "sikta mot skyn och du träffar gödshögen," ty det är fruktansvärdt hvad samhällskomposten i våra dagar växer i höjden.

Det utförande "Mäster Olof" nu erhåller på Svenska teatern är aktningstättigt. Hr Hedqvist uppbar titelrollen med kraft och innerlighet, om och stundom något väl nyktert, hänförelsen och trovissheten fordra i vissa scener mera lyrisk svall än hr H. förfogar öfver. Hr E. Hillbergs Gerdt bokprantare har behållit det mesta af sin skärpa från forna dagar, men de bondska tonfallen äro meningslösa. De många birollerna skötas med olika resultat. Men styckets eget inre-boende kraft och värme kunna af intet förtagas.

E. H—n.

Från konsertsalen.

ETT JULORATORIUM af Andreas Hallén kom i söndags till utförande i Gustaf Vasakyrkan under komponistens anförande. Den energiske och produktive tonsättaren har i detta verk haft lyckan med sig, ty oratoriet är mättadt af sköna harmonier och plastiskt afrundade tongrupper. Särskildt ha körens förtjusande gestaltning genomströmmade som de äro af sann ödmjukhetskänsla och strålände trovisshet. Ut-förandet präglades af jämnhet och tenorsolot sköttes förträffligt af hr Nil's Fahlman, hvars vackra mjuka tenor steg som en vit dufva under tempelhyllvnen.

E—t.

C. E. Fritzes Bokförlags Aktiebolags nyheter till julen 1907.

HÖGVALLA. Familjeroman af Helena Nyblom. Pris 5 kr.

SILJAN. En bok om Sveriges hjärta af Johan Nordling. Två delar tillsammans 4 kr. 50 öre.

GOD JUL 1907.

Hälsning från K. F. U. M. i Stockholm Tretonde ärgången. Pris häft. kr. 1: 25; inb. kr. 1: 75.

Det förlofvade landet.

Af Henrik Pontoppidan. Bemynd öfvers. af E. E. från tredje upplagan. Tre delar i två band. Pris tillsammans 5 kronor.

Utan Fädernesland.

Roman af Herman Bang. Bemyndigad öfvers. af Ernst Lundquist. Två delar tills. 4 kr.

Landbrukets Bok:

Handbok i Mejeri-hushållning. af Nils Engström och L. F. Rosengren. (Landbrukets Bok III.) Pris: häftad kr. 15: —; inb. kr. 17: 50 och 19: 50.

Handbok i Redskaplära

af Rektor A. Sjöström. (Landbrukets Bok IV.) Pris: häftad kr. 10: —; inb. kr. 12: 50 och 14: —.

Kanalteorien.

Skisser och utkast till lösning af jordelivets gåta. Hägringar mot vetenskaplig grund af Ing. Otto Witt. [Rikt. illus. r. Pris 6 kr.]

Sophie Ottosdotter.

Berättelsen om ett kvinnoöde af Elisabeth Kaylenstierna-] Wenster Pris 3 kronor.

Fabian Wendts hustru.

Berättelse af Ellen Kleman. Pris 2: 25.

Nytt bibliotek för barn och ungdom:

41. Dora. berättelse för unga flickor af May Baldwin. Öfversättning af E. Silfverstolpe. Inb. 2: 25.

Band 41. Två sysstrar. berättelse för unga flickor af Lilian Turner. Öfversättning af E. Silfverstolpe. Inb. 2: 25.

MINNESBLAD

utgifna vid invigningen af Gustaf Adolf-Kapellet på Lützens slagfält den 6 nov. 1907, med text af Gustaf Blomquist. 1: 50. ]

Koloniträdgården.

En bok för stadsbor och industrisplanhällen af Rudolf Ahelin. Med färgtrycksplan och illustr. i texten. Pris: 75 öre. ]

C. WERNER:]

Kurs i pensel-teckning

för skola och hem. [Pris kr. 1: 25; i tre häften å 50 öre.]

PLATS FÖR JESUS.

En årgång; predikningar af J. J. Jansen. Pris häft. 4: 50; inb. 6: 50

En engelsk diplomats minnen

af Sir Edvard Malet. Pris 2 kr. 50 öre.

Öfnings- och Exempelbok

[Logaritmer, Trigonometri och Navigation af H. Sjööblom. Inb. 3 kr.]

# IDUN 1908.

## De svenska hemmens tidning

går nu att begynna sitt tredje decennium; det sker i den fasta öfvertygelsen, att dess sträfvan som organ för våra bärande kulturella strömningar och för hemmens intressen allt framgent skall uppskattas och stödjas af den publik, hvilken i ständigt ökade skaror flockat sig kring Idun under dess nu uppnådda tjuguariga tillvaro.

Vår väg genom kommande tid skall också den byggas på det ideella syftets, den goda viljans och det ärliga uppsätets grund och som hittills oförtröttadt söka sig fram mot hvarje kulturintresserad svenskt hem, vid hvars hård tidningen i text och bilder vill tälja om vårt nationella lifs olika yttningar. Ty Idun är, vi betona det,

### en verklig svensk familjetidning

med alltigenom svenskt innehåll.

Det kan förefalla som om vårt under tjugu år tillämpade program i svenskhetens tecken hade bort göra ett dylikt påpekande öfverflödigt. Men att döma af den sedan någon tid tillbaka med ostentativa signalskott förebadade starten af en nationell litterär veckotidning, i sammanhang hvarmed man sökt göra troligt, att vårt land hittills skulle saknat en dylik publikation med svensk hållning, tyckes uppfattningen i detta afseende vara i behof af rättelse.

Hvilken af vårt lands tidningar har mera odeladt än Idun sysselsatt sig med allt som kan kallas svenskt i vårt samfundslif? En granskning af de tjugu årgångarnas innehåll torde ge vid handen, att tidningen så godt som uteslutande lämnat rum åt svenska pennor och behandlat svenska förhållanden.

### Vårt lands yppersta författare och författarinnor

på olika områden ha skrivit och skriva fortfarande i Iduns spalter;

### våra främsta konstnärer

tillföra vår illustrationsafdelning ett utsökt och intressant bildmaterial, hvarigenom vår läsekrets ständigt bringas i kontakt med rörelserna på den bildande konstens områden; våra tid efter annan igångsatta

### litterära pristäflingar

ha åt den svenska prosadikten förvärfvat de båda lysande namnen Selma Lagerlöf och Olof Högborg, hvilkas djupt originella mästerverk »Gösta Berlings saga» och »Den stora vreden» det blef Idun förunnadt att först framföra till den svenska allmänheten. Äfven den uppburna författarinnan Annie Åkerhielm, f. Quiding, gjorde som bekant sin litterära debut i Idun. På dramatikkens och operadiktningens område sträfvade vi likaledes att genom täflingar tillföra vår konst nya värden; därom vittnar vår för kort tid sedan slutförda dramatiska pristäfling, hvarvid ej mindre än tre nya dramaturger upptäcktes och erhöles pris. Vår ännu pågående operapristäfling för svenska tonsättare med ej mindre än 6,000 kronor i pris, skall, hoppas vi, äfven den gifva ett gynnsamt resultat.

Det är alltså intet själfberöm, då vi nu tillåta oss påpeka Iduns rangställning som vår främsta illustrerade veckotidning. Och vi kunna så mycket hållre göra det, som hela den svenska pressen för ungefär ett år sedan, som en aktningens och minnets gård vid tidningens stiftares, redaktör Frithiof Hellbergs nyss redda graf, yttrade om Idun, att den »till-kämpat sig en ställning, som dittills aldrig kommit en veckotidning i vårt land till del» och att den gjort sig väl förtjänt af sin plats såsom ett organ för de svenska hemmen.»

Vi skola sätta in våra bästa krafter på att äfven under år 1908 göra tidningen förtjänt af detta hedersomnämmande. Redaktionen står också rustad med ett rikt och godt material.

Främst kunna vi då till hugnad för vår läsekrets meddela, att solidararbökernas ryktbara författarinna

## ELSA TÖRNE

kommer att medarbeta i den nya årgången med minst en artikel i månaden, hvarje uppsats behandlande något viktigt hem- eller samhälls-spörsmål och gifven med hennes kända fängslande framställningskonst.

För följetongsafdelningen ha vi i beredskap tre från vår föregående romanpristäfling förvärfvade intressanta originalromaner af talangfulla kvinnliga pennor, nämligen *Elsie von Tharow* af *Anna M. Roos*, med hvilken årgången kommer att inledas, *Mikal*, *Israels konungadotter* af *Märta Starnberg*, samt ett intressant debutverk *Känslomänniskor* af professorskan *Hanna Lundholm*.

»Elsie von Tharow» skildrar i spirituellt form den moderna kvinnorörelsen och har att uppvisa ett galleri af ypperligt studerade figurer och en liflig handling. »Mikal» är, som framgår af titeln, en berättelse byggd på bibliska motiv. Äfven den torde på grund af skildringens dramatiska styrka och den koloristiskt gifna miljön komma att väcka lifligt intresse.

På den skönlitterära afdelningen äro vidare att framhålla de båda prisbelönade dramerna

### „Segerpalmen“ och „Förnyelse“,

den förra af fröken *Hilma Söderberg*, den senare af *Olof Palme*, hvilka båda arbeten skola ingå i spalterna under årets första månader.

»Segerpalmen» är ett svenskt politiskt skådespel med motiv från det upprörda och händelserika året 1905, hvartil knyter sig en med mycken finhet och styrka gifven kärleksintrig mellan dramats hufvudpersoner. »Förnyelse» framställer i lidelsefulla scener en sida ur den moderna arbetarrörelsen med dess våldsamma klasskamp.

Ät den nutida kvinnorörelsen och kvinnans därmed sammanhängande insatser på arbetsmarknaden vilja vi som hittills ägna all uppmärksamhet. Sålunda börjar redan i något af årgångens första nummer en artikelserie benämnd

### Kvinnan som arbetar.

**Några spridda iakttagelser från kvinnans brödkamp af Elin Wagner.**

Såväl det rika materialet som den talangfulla penna, vi lyckats värva för dessa aktuella skildringar ur kvinnans arbetslif, borga för att artiklarna skola bli ej blott instruktiva, utan äfven som läsning underhållande.

Flydda dagars studentlif med dess romantik och friska ungdomsglädje äger alltid resonans hos publiken, särskildt den kvinnliga. De

### Skolpojks- och studentminnen

från *Fyris' strand* i glad oordning upptecknade af *Knut Nyblom* (Manasse), vi komma att publicera i den nya årgången, skola därför tvifvelsutant vinna alla våra läsares hjärtan. Författaren, den kände skådespelaren och förträfflige *Bellmans*ångaren, har genom härstamning och fostran varit ett med det uppsaliensiska studentlivet, han har ärfvet det studentikosa lynnet, som stod i blomstring under »gluntarnes» klassiska tid, och hans stil är varm och hurtig.

Ät vi för öfrigt skola ägna vår textafdelning den största omsorg säger sig själf. Kultur och hem-lifsfrågor komma som hittills att behandlas i ledande uppsatser af kända och skattade pennor, längre noveller, skisser och dikter i bunden form af våra främsta författare skola städes pryda spalterna, och åt vårt porträtgalleri öfver samtidens märkligare personer kommer att ägnas all uppmärksamhet, hvarjämte de viktigare dagshändelserna skola belysas i bild som text. »Spalten om böckerna» kommer äfven under år 1908 att skötas af den spirituella författarinnan friherinnan *Marika Cederström* samt af seminarieadjunkten fröken *Marie Louise Gagner* för ungdomslitteraturen. Afdelningarna för underhållning och nytta, hvilka ej minst gjort Idun till hemmens förtrogna vän, ämna vi gifvetvis också

bibehålla, nämligen *Iduns Hjälpreda* och *Köksalmanack* för hvarje dag året om (båda fortfarande under redaktion af fröken *Elisabeth Östman*), *Tidsfördrif*, *Läkäreråd*, den snärtande, men jämväl roande *breflådan*, *Frågor och svar* etc.

Ytterligare vilja vi erinra om vår stora operapristäfling för svenska komponister samt vår nya stora romanpristäfling, hvilka, med pris om tillsammanslagt 11,000 kronor, skola afgöras inom 1908 års utgång. Äfven vår mycket uppmärksammade skönhetstävling skall komma till afgörande i början af det nya året. Sist är att nämna, att vi jämväl för kommande år ha anslagit 1,000 kronor till belönande eller främjande af någon förtjänstfull kvinnlig gärning att på nyåret utdelas af Iduns kvinnliga akademi.

Som våra läsare alltså finna är det med ett rikt program vi ämna tillgodose Iduns 21:sta årgång, hvarför redaktionen vågar hoppas att vid det snart inträffande årskiftet få hälsa tusentals nya vänner välkomna till en läsekrets, som sedan länge omfattat flertalet af de bildade svenska hemmen.

De fullständiga prenumerationsafgifterna för Iduns olika upplagor 1908 ställa sig sålunda:

<i>Idun</i> , vanliga upplagan	.....	kr. 6: 50	3: 25
” praktupplagan	.....	” 8: —	4: —

Allt med postbefordringsafgiften inberäknad.

Lösnummerpris blir som förut 12 öre.

## JOHAN NORDLING.

Hufvudredaktör och utgifvare.

Giöm ej att i tid prenumerera för 1908 på

# Iduns Modellkatalog!

Kolorerad omslag med modebilder i litografi, flere färger. Den mest praktiska för alla hem och sömmerskor!

**Fyra rikhaltiga säsonghäften årligen!**

Då nyanskaffningen af kläder såväl i hemmen som hos sömmerskorna i regel sammanfaller med årets fyra säsonger: vinter, vår, sommar och höst, och våra damer visat sig uppskatta det praktiska uti att just vid dessa tidpunkter i ett rikhaltigt häfte få sammanfördt ett sorgfälligt urval af årtidens trefligaste modenyheter, kommer *Iduns Modellkatalog* äfven 1908 att utgifvas i 4 rikhaltiga häften — ett för hvarje säsong — och hvar ett innehållande, utom en moderevy, ett rikhaltigt urval moderna dräktmodeller. Prenumerationspriset blir som förut endast 2 kr. 20 öre pr helt år, hvilket måste betraktas som synnerligen billigt i förhållande till det rikhaltiga innehållet och den goda utstyrseln. Lösa häften å 60 öre hos alla välförsedda tidningsaffärer. Till alla i *Iduns Modellkatalog* förekommande modeller kunna prenumeranterna rekquirera färdigklippta mönster från *Iduns Mönsterafdelning*, Drottninggatan 51, Stockholm.

Prenumerera nu i närmaste postkontor eller bokhandel.

# Barngarderoben

alla mödrars ovärderliga skatt och hjälpreda, utgifves äfven år 1908 efter samma bepröfvade plan som hittills. Med sitt en gång i månaden utkommande 12-sidiga nummer, innehållande ett åttiotal illustrationer öfver allt, som hör till våra barns dräkt från de spädaste åren till vuxen ålder och åtföljd af en stor dubbelsidig mönsterbilaga, ersätter tidningen mångfalt prenumerationsafgiften genom den nytta och den besparing, dess praktiska innehåll bereder hvarje hem.

Hvarje husmoder, som själf ombestyr sina barnkläders förfärdigande i hemmet, bör ej försumma att prenumerera på prof, ett halft år 1: 60, helt år 3 kr.

Prenumerera nu i närmaste postkontor eller bokhandel.



# Nyttiga Julklappar

för **BARNEN!**

## STOR JULEXPOSITION

af

# Barnkläder

# M. BENDIX,

5 Sturegatan. 16 Regeringsgatan. 90 Drottninggatan.

Presentkort!

Presentkort!

## Hvad är "Kathreiner"?

1. »Kathreiner» är den fullkomligaste ersättning för det *skadliga kaffet*. Kaffe undergräver så småningom vår hälsa och läkare kämpa därför alltmera mot kaffet som daglig dryck.
2. »Kathreiner» är den sundaste och hälsosammaste dryck för hemmet och familjen, hvilken icke innehåller den minsta skadliga beståndsdel, utan i motsats därtill på kroppen utöfvar en mildt upplifvande och välgörande verkan.
3. »Kathreiner» är nutidens innehållsrikaste, renaste och bästa malkaffe, i hvilket de värdefullaste egenskaperna hos maltet som närings- och njutningsmedel äro inneslutna och hvilka alltså komma kroppen till godo.
4. »Kathreiner» är den angenämaste och mest välsmakande dryck till dagligt bruk och ersätter på grund af sin kraftiga kaffearom lätt det hälsofarliga kaffet.
5. »Kathreiner» är den billigaste dryck till dagligt bruk som finns, ty hvarje kopp kostar endast 1/2 öre.

Om er handlande icke för det världsberömda »Kathreiner», så vänd Er för erhållande af uppgift å närmaste »Kathreiner»-nederlag till Kathreiners Malkaffe-Fabrik i Göteborg.

På AKTIEBOLAGET HIERTAS BOKFÖRLAG har utkommit följande

## NYA ROMANER TILL JULEN:

**OFFICERS-ADEL**  
af FREIHERR VON SCHLICHT  
(Wolf Graf von Baudissin).  
Öfversättning från 29:de tusendet.  
Pris: 3 kr.

**Absolvo te**  
af  
CLARA VIEBIG,  
förf. till »Den slumrande hären».  
Pris: 3 kr. 25 öre.

**BENITA**  
En afrikansk roman  
af  
H. RIDER HAGGARD.  
Pris 3 kr.

**I Språk- och Hushållsskolan Fleurie**  
utanför Linköping emottagas ett par nya elever till vårterminens början d. 20 nästk. januari. Undervisning lämnas i franska och engelska språken, i kläd- och linnesömnad, väfnad, matlagning och i alla inom ett hem förekommande göromål. Prospekt sändes på begäran.  
Rosa Lönnies. Sara Ringborg.

## KNEIPPBADEN

Sommar- och Vinterkurort. Nerv- och reumatiska sjukdomar behandlas framgångsrikt med alla moderna kurmedel. Skrif till **Kamrerarekontoret, KNEIPPBADEN.**

## Nyheter i bokhandeln:

KORSBLOMMAN, Kristlig kalender för 1908, redigerad af Pastor *Elfr Rang*. Med bidrag af flera författare. 43:e årg. Kart. 1:75, klob. 2:25.  
FRIDEBORG, illust. erad folkkalender för 1908, redigerad af Kommistern *B. Wadström*. 42:a årgången. Kart. 1:25, klob. 2 kr.  
VARDELJUS! Nordisk missionskalender för 1908, redigerad af professorn, Teol. Dr. *A. Kolmodin*. 16:e årg. Kart. 1:25.  
TANKAR, nedskrifna under den sista sjukdomen af Teol. Dr. *Bernh. Beskow*, jämte tal vid hans jordfästning af Hofpr. *Fr. Hammarsten*, H. ft. 25 öre.  
JULBREF TILL EN SJUK. Af *Johanne Blauenfeldt*. Öfers. fr. danskan. Häft. 20 öre.  
JESU BLODS BETYDELSE INFÖR GUD. Af skolföreläsaren *Anders Åberg*. Häft. 15 öre.  
HVARFÖRE JUST I DIN UNGDOM? En fråga till de unga af pasior *J. Lindgren*. Häft. 25 öre.  
DEN FESTFIRANDE FÖRSAMLINGEN. Af kyrkoh. *D. A. Årnström*. Häft. 15 öre.  
DET KRISTLIGA ARBETET FÖR OCH AF DE UNGA. Af Missionsläraren *Johs Rinman*. 10 öre.  
BÖNEMÖTEN och deras betydelse i föreningsarbetet. Föredrag af *Joh Rinman*. Häft. 10 öre.  
VÄGEN TILL LYCKA. Föredr af Pastor *S. Keller*. Öfers. fr. tyskan. Häft. 20 öre.

TÄRESÄDD OCH GLÄDJESKÖRD. Af *Lili von Hachwitz*. Öfers. från tyskan. Häft. 1 kr., kart. 1:25.  
SÄTFRSTUGAN. Berättelse af *Margarethe*. Bemynd. öfers. af *H. S-g.* Häft. 1:40, kart. 1:75, klob. 2 kr.  
VID FYRBÅKEN. Berättelser af *N. Fries*. Öfers. fr. tyskan. Häft. 0:75, kart. 1 kr.  
GODT NYTT ÅR! Minnesalbum med bibelspråk och verser af *L. S. Pris* 1 kr.  
MENSA. Något om dess land och folk samt missionsverksamheten därstädes. Af *K. G. Rodén*, Missio'spastor, med många illustrationer. Missionskriften nr 80. Häft. 25 öre.  
VÄRLDSMISSIONEN, en apologi för kristendomen. Fö.edr. vid Sv. Folkskolans Vårrens möte i Örebro den 6 aug. 1907. Af Professorn, Teol. Dr. *Ad. Kolmodin*. Häft. 25 öre.  
FEMTON ANDLIGA SÅNGER. Ord af *Ida Granqvist*, Th. Strömberg m. fl. Komponeraoe för blandad kör af pastor *Theodor Hempel*, 50 öre.  
BILDERBÖCKER, vackert kolorerade. *Fågel-Atlas*. Vål utarbetade färglagda bilder af 239 fåglar. 2 kr.  
Under sommarlovet. R. liga skildringar af *Märta Lagerfelt* 1:50.  
*Rosorna*. En treflig historia af *Märta Lagerfelt*. 1 kr.  
*Greias lektion*. Med text af *Märta Lagerfelt*. 1 kr.

Evang. Fosterlands-Stiftelsens Förlagsexpedition, Stockholm 3.

## Julens trefligaste bok!

Vid valet af julklappar måste Ni ovillkorligen i första rummet förse Eder med ett exemplar af

## EN JAPANSK NÄKTERGAL

af *Onoto Watanna*.

Illustrerad af *Stina Beck-Friis*.

En spännande skildring om en ung japanska. Rörande lifsbilder från soluppgångens land. Forträffliga planscher samt japanska bilder tryckta i ton på hvarje sida under texten. Rekvirera i tid. Ny upplaga hinner ej utgivas före julen.  
♦ ♦ Pris i praktband med guldsnitt 3 kronor. ♦ ♦

## Nya ungdomsböcker till julen 1907.

- N:o 17. *Den röda nejliken*. En skildring från fransk revolutionen. Af *Baronessan Orcsy*. Öfersättning af *Karin Jensen*, född *Lidforss*. Inb. 2 kr. 50 öre.  
N:o 18. *Samba*. En berättelse om Kongoflavriet. Af *Herbert Strang*. Författare till »Kobo» och »Jack Brown» från *Mukden*. Öfersättning af *Karin Jensen*, född *Lidforss*. Med 8 helsides-illustrationer. Inb. 3 kr. 50 öre.

C. W. K. Gleerups i Lund förlag.

## NÄSDUKAR.

Irländska Hellinne-Näsdukar	storl. 42 cm.	1	2	3	4	5	6	7	8
		4.25	4.75	5.—	5.50	6.50	7.25	7.75	8.50
	47	5.50	6.—	6.75	7.50	8.—	8.75	10.—	
Linne Kammarduks-Näsduk m. hälsöm		212	213	214	216	218	220		
		4.50	5.50	6.50	7.—	8.75	10.—		
Kammarduks-Näsdukar (Batist) med hälsöm till		2: 50	& 3: —						
Tyska Linne-Näsdukar med och utan bårder		2: 50	& 3: —						
Barn-Näsdukar, Linne, med och utan bårder		2: 50	& 3: —						
Barn-Näsdukar med figurer		1: —	1: 25	& 1: 50.					

4 St. Nygatan. Österlund & Andersons A.-B. Hötorget 11.